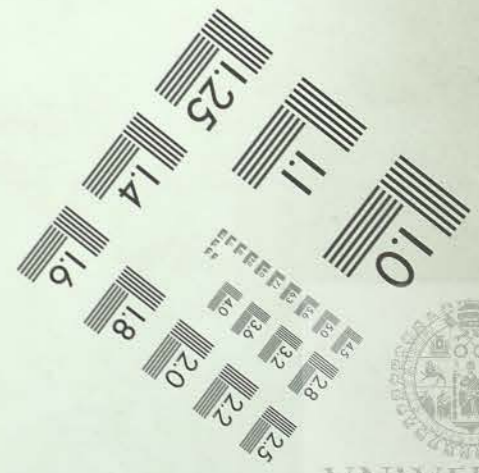
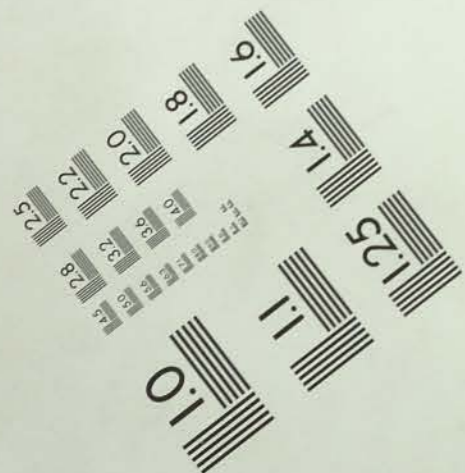
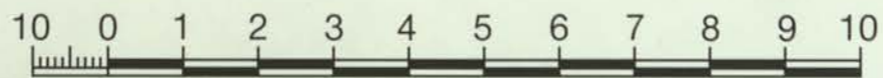

ESCALA GRAFICA

Colour Chart #13

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

DANES-PICTA .COM

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

R **G** **B** Grey Scale #13 **C** **M** **Y** **K**

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDOS.USAL.ES

Num. 15. caso. 1. num. 46.

Ms. A. 1. 1. 1. 1. 1.

615528170

Cl. Poggii florentini. Ad. S. D. N. Iulium
Papam. ii. de officio Principis. liber.

Vellem beatissime p̄r eam mihi adesse
facundiam eamq̄ dicēdi copiam su-
peresse qua possem congrue litteris
explicare quantū gaudii/quantūq̄ lætitiæ ce-
perint oēs/quāta deniq̄ admiratio q̄tus etiam
stupor plures inuaserit/cū te paulo ante graui
tempestate iactatū & quasi naufragū nūc quos-
dā uelut postliminio reducē & in portū sedis
ap̄licę ac Romane curię reuersum magna cum
expectatiōe populi christiani/ingentiori etiā
cum laude tui noīs & gloria ad eam dignitatē
uiderunt assumptum/qua nulla est inter mor-
tales maior/nulla amplior/nulla sanctior. Ad
quam nisi optimus ac probatissimus assūmi
non debet/Quāuis contrariū uiderimus sæpe
numero factitatū/cum indignos eligi plerūq̄
contigerit propter quod ecclesia dei magnos
turbines est perpessa nonnunq̄/uariisq̄ fuit
nauicula Petri procellis uexata/ac multis tem-
pestatibꝯ agitata/ita ut pene periclitata fuerit
iam iamq̄ submersa/nisi tandē dei benignitas
affuisset calamitatem publicam miserata/qua
ex barbarica nos eruens seruitute pastorem te
nobis dedit uirum certe beneficū ac magna-
nimū. Optimam de te spem prebuiisti. S. p̄r/cū

Ille comp. de Jhu. euale. y de la lib. 2.

oibus tum uiris religiosis precipue tum etiã
litterarũ studiis eruditis / qñ id nomẽ sumpsiſti
quod fuit apud priſcos cõleber rimũ / tam paga
nos q̃ christianos . Existimãt nãq; cuncti corũ
te gesta imitaturũ / quoq; tibi nomẽ impoſuiſti
neq; facturũ te ut quidã tui predeceſſores fece
rũt / q; alieni noĩs claritudine famã aucupari ſe
crediderũt / quod nil aliud eſt q̃ ſi miluus aqle
aut lepus uel ceruus tygridis uel leonis nomẽ
uſurpare conent . Id uero q̃ ridiculũ ſit q; ſane
mẽtis ignorat . Duo Iulii quodã memorabiles
fuiſſe p̃hibentũr : quoq; unus ſummus pontifex
fuit . Alter uero Romanorũ impator Iulius Cę
ſar appellatus / uterq; probis doctiſq; amicus .
Ille in p̃mis ſingulari bonitate p̃æditus fuit
ac uere ſanctus pontificatumq; inijt tunc cum
Arriana heretiſ p̃maxime pullulabat . Tu eo
tempore ad ap̃larus apicem promotus fuiſti
quo Marranorum ſecta totũ iam fere orbem
ſua p̃fidia maculauit . Verum ut ille Arrianos
eſt acriter perſecutus : Ita decet . S . tuam Mar
ranos punire eccleſiaſticisq; beneficiis ac digni
tatibus quibus impinguati ſunt peneq; pre
craftitudine diſrumpuntur ſine mora aliqua
ſpoliare . Sunt enĩ Arrianis / Neſtorianis / Ma
cedonianisq; ac quauis alia ſpecie hereticorũ
peiores . Iudeorum p̃æterea eſt atq; impium
panem debito filios defraudare canibusq; illũ

deuorandum deiicere . Iſte uero . C . inquam
Cęſar uigore animi ac mentis ſublimitate cę
teros antecellẽs cuius geſta preclara extollere
non eſt meum inter cętera egregia illius faci
nora / Italiam a barbaris tutam reddidit ac pa
catam . Tu hec ille dignitate maiestateq;
haud inferior eo tempore adueniſti quo bar
barorũ armis reſonat omnia Gotoꝝ Longobar
dorũq; ſecula ac infelicia etiã rediſſe uidet .
Quæ . n . Italiae regio : quę urbs : quod oppidũ :
quæ uilla : quæ domus / a barbarica ſeuitia fuit
imuniſ : O miſeram / O infelicem Italiae calami
tatem / Dña olim gentiũ / princeps prouinciã
bonorũ perſugium ac tutamen facta eſt rude
liſſimorũ hoſtiũ p̃æda . Tuũ eſt . S . p̃ (Italus
enim eſ) tuæ inquã patriæ labenti ſuccurrere
ne expectes uſq; dum ad extremũ miſeriarum
deueniat : quãdo nequeas ãplius ei ſuccurrere .
Nil reſtat niſi ut urbem tuã Romani imperii
ſedem orbis moderatricem xp̃iane religionis
caput ac normã inuadãt prout aſ fecerunt &
iteq; ſe facturos minãt . Retunde illoꝝ feritatẽ
quod tibi erit per facile ſi tuæ beatitudinis au
ctõritatẽ interpoſueris / ſi uires tuas experiri
uoueris redde illã priſtinã libertati neq; per
mittas imanes efferaſq; gentes in ea diutius de
bachari / hoſtes qppe italici noĩs ſunt oēs ſempi
ternũq; illis nobiſcũ bellũ natura ip̃a inſtituit

Quæ enim cōiunctio esse potest inter eos quorū
dissimile est ingenium. Nos enim amicitia ius
custodimus / fidem ac iurandum hosti etiā
seruamus: pietatem colimus. At illi amicitias
ex cōmodis metiuntur fidei & iurandi iis
nulla est ratio. Impietas præterea ac seuities
apud eos maxime uiget. Quapropter alpium
repagulis non sine causa nos natura discreuit.
Tum uere Cæsar eris / Iuliiq; nomen erit in te
non inane / si hac barbarica fece Italiā repurga
ueris: Si & uirtutes etiam utriusq; Iulii fueris
imitatus quæ p̄ multæ fuere. Eorum nāq; unus
pontifex inquā iustitiæ fuit religioisq; cultor
præcipuus. Alter uero. C. Cæsar ab omni semp̄
auaritia fuit alienus / liberalis præterea / magni
ficus atq; magnanimus. Has uirtutes ante ocu
los tuos p̄ponēs nunq̄ a recto tramite deuiabis
oīa tibi secūda atq; obediētia erūt. Hæ maxime
conuenire uidentur Regnis atq; impiis præsi
dentibus / summocq; præsertim pontifici. Cuius
potissimū est officium pro grege dominico sibi
cōmisso inuigilare / ius suum unicuiq; reddere
nomē suū ad posteros propagare: oībus demū
equabilem se prestare: & beneficū. Hisq; præci
pue qui uel probitate uel doctrina aliqua præ
fulgere uident: hi enim digniores sunt quibus
dignitates & beneficia largiātur: q; etsi diutius
sordidi iacuerint nonnullosq; predecessores tuosq;

auaritia hos te conuenit uirum als liberalem:
& nūc in summa dignitate positum subleuare.
Primum igitur de iustitia: Tum de auaritia:
Tercio de liberalitate: Quarto d̄ magnificētia
Postremo de magnanimitate nonnulla perstrin
gam. Quæ etsi scio tibi esse non inecognita uiro
prudenti sapienti q; Visum tamen est mihi nō
incongruū de premissis uirtutibus tractaturo
ei potissimū lucubratiunculas meas dicere cui
uirtutes hmoi peculiare sunt. Vitium uero a
uaritiæ præ ceteris abhominabile. Accipe igit̄
hunc libellū beatissime p̄ / cuius lectionē reor
fere tibi nō iniocundā neq; inutilem / multa. n.
ad boni p̄ficientis regimen p̄tinentiam a uariis
scriptoribus sparsim dicta breuiter in unū col
legi / ut. S. tuæ faciliora sint lectu & ceteris le
gentibus gratiora. Legere itaq; dignet̄ tua be
atitudo cum a curis arduis uacare contigerit.
Siquid aut̄ imprudentius incautius ue aut in
diligentius a me scriptū fuerit tuæ sanctitatis
prudentissimo sapientissimoq; iudicio casti
gandum relinquo.

¶ De Iustitia prima pars principalis.

Iustitiam ipsam supra ceteras uirtu
tes morales philosophantes extollunt
tanq̄ uitæ mortaliū maximæ necessa
riam hanc diuus. Gregorius scribens ad Con
stantiā Reginam Galluæ asserit summū esse in
a. xij. q. ij. c. si. seculi

rebus hūanis bonū. Quę n. regna / quę imperia
quę nationes / quę oppida / quę domus possunt
sine illa persistere. Equidem impauide ausim
affirmare latronū grassatorū / aliorūq; facino-
rosorū conuenticula illius uelamēto nō modicū
obumbrari: ipse etiā diuinus cultus ac religio
absq; ea penitus euanescerent quibus sublati
omnis hūmāitas interiret nullaq; foret bestias
inter hominesq; discretio.

¶ Quotuplex est iustitia & circa q̄ uerset̄

I Acc autē cū nihil aliud sit tūm scdm phi-
losophorū mentem tūm iuxta priscorū.

Iureconsultorū sententiam q̄ cōstans pperuacq;
uolūtas ius suū unicuiq; tribuēs a qbus uerba
c. Saluatoris minime discrepar uident̄ dicent̄

Oīa quęcunq; uultis ut faciāt uobis hoīes hęc
& uos facite illis: circa tria uersatur. in primis
ethicem / economicen / ac politicen / harū una sin-
gularis hoīs instructionē cōcernit. Altera pri-
uata domus gubernationē. Tertia uero rerū
publicarū administrationē cōmunēq; prospicit
utilitatē. Duę primę spēs (ut ita loquar) tertię
famulāt. Qui n. fieri potest ut bene q̄ rem p-
regat q̄ se ac domū suā nesciat gubernare. neq;
enī ut ait Cicero exercitū cōtinere potest. is im-
perator q̄ se ip̄m nō cōtinere neq; i alios seuerus
Iudex esse q̄ aliquē in se iudicē nō patit̄. Hęc
ipsa rursus duo respicit: unū quod dei honores

b. ff. de iust. z in. l. j.
insti. eo in principio
per glo.
c. Luc. vj. c.

cultumq; ptingit. Alterū quod ad mortaliū
spectat utilitatē. Primū Plato ille diuinus ab
antiq; nūcupatus oībus p̄fert. Idem & Chri-
stus in. p. Euāgelio nobis faciendū p̄cepit di-

o. Math. vj. c.

scipulis inquit. Primū quærite regnū dei &
iustitiā eius &c. Sup oēs. n. deo creatori oīum
honus debet. hoc primū & maximū esse omniū
mandatorū a Christo in Euangelio perhibet.

¶ De iusticia quę principaliter deum
respicit ac sibi famulantes.

Ioc uero quod dei cultū respicit: quicq;
eius maiestati honos reuerētiaq; im-
pendit. c. Theologi n̄i spēali singlarū
ricq; noīe latrā uocauere tanq̄ soli deo cōueni-
entē nulliq; cōmunicabilē. Nam quę creaturæ
reuerētia ē exhibēda ab iisdē uel dulia uel yper-
dulia nūcupat. Illa uero p̄marie diuinā respi-
cit maiestati: & primę tabulę p̄cepta cōcernit.
Sunt & alia q̄ & ipsa ad diuinā gloriā nō parū
p̄tinere noscunt. honos. s. & reuerētia prestāda
in primis sacrosctē Ro. ecclē sūmoq; p̄fici ut
eius capiti xp̄iq; uicario cui. f. Christus suam
eccliam cōmendauit / inquit successorib; oībus
in p̄sona Petri. Tu es Petrus & sup hanc Petrā
ędificabo ecclesiam meam: & alibi. s. Pascue oues
meas: cui Christiani oēs parere tenentur tanq̄
patri & pastorī: Quod q̄ facere p̄tinaciter recu-
sauerit pro infideli proq; heretico est habēdus

c. ut p̄ beatū thomā
& alios sentent. l. i. j.
dist. i.

f. Math. xvi. c. xxi. e
c. q̄u. s. z. c. in nouo
xpi. d. c. sacrosctā.
z. c. oēs. x. iii. q. i. c.
logtur. c. quodcūq;
c. rogam⁹ z seq. z. c.
qm̄. x. vi. d. c. bene
ad st. xix. d. c. ita nē
Ab. de cōsti. c. trans-
lato. col. fi.
s. Jo. vi. l. i. d. elec-
c. significasti.

d. xxij. d. c. oēs. xix. **b.** extra q̄ fidelium cætum ut infamis exterminandus. Neq̄ refert bonus ne sit an malus pontifex non. n. mortalis cuiusq̄ iudicio subest donec ab ecclia tolerat. **1.** Solius dei subiectus ex amini Marcellini p̄p. & martyris. **k.** id exemplo manifeste cōprobat qui cū mortis timore Christū abnegans coram Dioclitiano Ydolis imolasset p̄nitentia q̄ ductus multoq̄ patriū concilio cōgregato corā eis peccatū suū lachrymabiliter exposuisset dignā pro illius trāsgressiōe p̄nā suscepturus nullus est ausus illū pro tali crimine cōdemnare p̄clamantibus cūctis. Tu ore iudica causas noli audiri in nro iudicio sed collige in sinu tuo causam tuā / & rursus / ex te inquit iustificaberis aut ex ore tuo cōdemnaberis. Prima. n. sedes non iudicabitur a queq̄. **1.** Valentinianū quoq̄ impator cū apud eum Sixtus p̄p in concilio accusaret de concilio surgēs renuit delatores audire / iudiciūq̄ pontifici se ip̄m iudicādi reliq̄ / indignū reputans eum q̄ supra oēs est ab inferioribus condemnari. **m.** In cœlum quippe os apponit qui cōtra pontificiā maiestātē aliquid proferre nō ueret. Vnde Dioscorus Alexandrinus Præsul in Calcedonen. concilio absq̄ ulla restitutiōis spe dānatus ferē quia ponens in cœlum os suum contra Leonem papam sententiā ex cōmunicatiōis dictauerat. Verum sūmopere est p̄cauendū ut Pontificis

d. xxij. d. c. oēs. xix.
d. c. in memoria. c. d.
c. cōtra. nō. p̄. Immo.
de vo. c. qd̄ sup. per
glo. z. cano. in. c. ii. et
c. solite. de maio. et
obe. ii. q. iii. c. alle
ni bonus rex. xxiii. j.
q. j. c. aduocant.
d. ix. q. ii. j. c. nemo cū
trib. seq. xviii. d. c.
cōciliā. §. j. z. ij.
k. xxi. d. c. nūc̄ ante
xl. d. c. si papa.

l. xxi. d. §. sed cum
quodam tpe.

m. xxi. d. c. in tantis
z psal. lxxi.

electio q̄ nil maius est apud xp̄ianos rite fiat & canonicē nulla simoniaca labe nulla interueniente pactiōe: Quæ etsi forsā interuenerint aliq̄n minime tñ seruande sunt a bono p̄sertim pontifice. Nec quenq̄ mouere debet qd̄ tum. **n.** ciuiles leges tum canones mandent cōuentiōes seruari hocq̄ pontifici cōueniens sit potissimū cui turpe est mētiri. Nam de honestis & iustis id est sane intelligendū. **o.** Ait. n. ysidorus cui & Beda aliq̄ doctores sacri ac leges etiā astipulant: in malis p̄missis rescinde fidem impia est p̄missio que scelere adimpletur. Dānabiliore fuerit Herodes. **p.** & lepte: quorū alter impiū iuramentū: alter uotū temerariū adimpleuit ob illoꝝ obseruationē q̄ si ea nullatenus seruauissent. Porro quid turpius? Quid iniquius q̄ in pontificū electiōe suffragia uenditare. Equidem laude non parua dignū censere pontifices qui nō modo promissā seruaret: ut Paulus. ii. predecessor tuus fecisse dicitur: cuius factum magnopere laudatur / uerum conuentionum auctores acerrime castigaret / pactaq̄ oīa irritaret: hisq̄ etiā p̄soluta repeteret. quin sancti foret ac laudabilius oī eos eccliaistica dignitate oīq̄ officio spoliare. Victoris p̄pe. ii. exēplo q̄ in concilio florentino Ep̄os q̄ plures ob symoniā ep̄atu priuauit. Illis queq̄ ut de iure conuenit Galero tā turpiter maculato exauctorati

n. ff. de pact. s. l. in q̄
gentiū. §. p̄tor ait.
o. ff. de pact. c. j. C. de
pac. l. pacte. q̄ cōtra.
p. xxij. q. iij. c. i. ma
lis. c. seq. z in aut.
seruicas non solum
circa principiū. col.
v. de elec. c. vbi. §.
pen. lib. vj.
r. vi. p̄ cano. d. homi.
c. cū iuramento. p̄
mue. nō.

Uidor. ij. p̄p.

alios uiros bonos ac iustos subrogare / q̄ dñicū
agrū bene recte q̄ excolerēt impiorū q̄ legete s
depascere / esset .n. tunc saluitera quadam a
pessimoz manu redemptio. Tum q̄ maxime
dānabiles forēt grauissime q̄ plectendi quādo
hmōi suffragia dignis & idoneis uēdere nō erū
bescerēt / hęc illi perennē laudē apud mortales
& apud deū firmissimū bñtudinē te stimoniū
cōpararet. Tu uē est igit̄ bñssimē p̄r q̄n tantē di
gnitatis apicē diuino numine es assecutus (ab
exilio q̄ ad pontificatū ascitus) ut eius benigni
tatē recognoscas & ecclē tibi cōmisse maiestātē
tuearis / eius quoq̄ uelis utilitati cōsulere oport
tūne q̄ puidere uidelz ut electioes Pontificū
iuste & canonicē fiāt impostērū: ne cesses emen
dare beat. p̄r q̄d possēt magnum q̄nq̄ scandalū
parturire: q̄d si neglexeris culpe tibi ascribet̄ ī
diuino examine. ^{1.} Culpā q̄ p̄p̄t facieris habet q̄
q̄d potest corrigē negligit̄ emēdare error etiā
cui non resistit̄ approbat̄. Negligere q̄q̄ cum
possis p̄turbare p̄uersos nil aliud est q̄ fauere
impietati eoz ut inquit. lo. viii. & Inno. pap.
q̄bus Anastasius & Damasus astipulant̄. Augu
stinus q̄q̄ sup psal. lxxxii. q̄ desinit inqt̄ obuiare
cū potest cōsērit. Tu ergo cū his scādalis possis
obuiare p̄ q̄ faciliē nisi id facias reprehēsiōe nō
cares. Nō .n. ideo ueniā dignus uideris / q̄d tuo
tū in pōtificatu gerēda p̄spicias / nisi & post te

l. lxxxvj. d. c. culpaz
xxiiij. q. viij. c. p̄tē
rea. lxxxiiij. d. c. et
roz. ij. q. viij. c. negli
gere. xxliij. q. liij. c.
qui potest.

futuris si modo gregi tibi cōmissio utilia sūt ma
ture oportune q̄ puidas. Id aut̄ factu tibi erit
p̄facile / si p̄petua lege sanxeris ut in Pontificis
sūmi electiōe secreta dent̄ suffragia. Dandi aut̄
modi poterūt esse q̄ plures / Quoz unū uel duos
q̄ cōuenientiores uidebunt̄ Cardinales seruare
tineant̄. Cessabunt tūc mihi crede pactiōes cū
de illaz obseruatiōe / ac fide penitus sit incertū
neq̄ .n. sciri tunc potest quā uota quis dederit
Ipsi etiā Cardinales uacāte sede statutā legē nō
poterunt īmutare. Neq̄ reor pontificem ul
lum nisi pessimū tuam legem reuocaturū quā
licet reuocaret illis factū tibi nullatenus ascri
betur suo .n. peccato ligabit̄. Statuerūt diuersi
pōtifices plura sup electiōe faciēda ut & tu his
aliquid addas nō incōuenit / neq̄ .n. oīa p̄uidere
potuerūt / uetusq̄ p̄uēbiū est / q̄to iuniores
tanto perspicatōres. Hanc itaq̄ legē sanctam
iustā q̄ adere ne moreris beatissime p̄r rei .p.
p̄ferent̄ xp̄iane tantopere salutarem / si quis
tibi est equi honestiq̄ amor / si quis uere laudis
est stimulus / si qua Ecclesiasticā dignitatis
cura non inanis / hoc mihi crede beatitudinem
tuam maxime decorabit: hoc tibi erit laudabi
lius & gloriosius q̄ si Turcos debellaueris. De
animarum enim salute nunc agitur quā mun
do ipso praciōsiores a sacris doctoribus affir
mant̄: his ut bonus pastor p̄ficiat̄ a cunctis

de. ne Romani de
elec. nō p̄ dec. m. c.
l. 3. co. tit. 2. m. c. ubi
p̄culū lib. vj. co. 11.

v. Psal. v.

Christiāis expetit. Erit præterea hmōi factio
tibi nō inutilis: uorum nanq; captande mortis
auferes q̄ plurimis q̄ ob insatiabilem auaritiā
auriq; sitim inextinguibilem/ nouā semp ponti
ficum creationem exoptant: qua possint suam
uoraginem satiare. Sepulchrū patens iuxta. v.
psal. uerbum est guttur eorū. Quibus si uendi
tionis auferatur occasio nihil est quod ab hmōi
genere omniū amplius ptimescas/ alias uide
quomodo illis te cōmittas/ qui. n. fieri potest ut
tibi fidelis quis sit qui deo infidelis existit. In
causa eris beatissime p̄r ut uiri boni eligantur
cū pactiones cessabunt. Vnū etiā est beatissime
p̄r nō omittendū si pontificiā maiestatem tueri
uis & ecclīasticā dignitatē augere desideras/ ut
generale conciliū indicas in quo de totius ecclē
lasticæ yerarchie dignitate cōmodoq; tractes
in q̄ tum clericorū tum ceterorū mores licentiosi
aliq̄tenus refrenent ad rectāq; semitā ridigāt
Id xpīanæ rei. p. foret admodū salutare. Neq;
enim auderēt principes tā impudenter contra
pontificiā dignitatē/ & totū clerū insurgere/ &
debitā insup obedientiā denegare/ hūc morem
sancti p̄rificis obseruarūt/ quina q̄ncō concilia
singulis eorū diuersis t̄pibus iuxta res indigen
tiā celebrantibus/ hunc nōnullos predecessorū
tuorū indiligentia intermissū renouare glorio
sum tibi erit ecclīæq; putile. Episcopis uero ac

prælatis qui apostolorū in locum successisse per
hibentur dicente propheta. v. pro patribus tuis
nati sunt tibi filii/ reliqs sacris initiatis debitus
pro cuiusq; dignitate uel gradu prestādus est
honus dicēte sapiēte. v. Time dñm & sacerdotes
illius sanctifica: honora deū ex tota anima tua
& sacerdotes honorifica. Porro hic re nō uerbo
est exhibēdus ne propheta indignatio uel irri
sio incurratur dicētis. v. Hic populus labiis me
honorat cor autē illoꝝ longe est a me. Vt ergo
uere deū colere eiusq; uicariū reuereri ceteros
etiam Ep̄os/ prælatos ac clericos honore debito
psequi quis dicatur. Curandū est ut leges a sū
mis pontificibus editę ecclēasticam precipue
libertatē respicientes summa diligentia custo
diantur inuiolatęq; ac illibatae permaneant.
Perquirendū insuper diligenter an aliqua sint
in urbibus quibuscunq; statuta illam quolibet
perturbantia. Hęc ex statutorū uolumine sunt
delenda ira enim canones mādant. v. Quod qui
neglexerint. Ciuitatū locorumq; rectores ana
themata grauissimo innodātur. Non permit
tendū præterea prophanas potestates res ecclē
sticas ptractare causasq; ad diuinū forum
spectātes diffinire. Illis etiam sub grauissimis
censuris inhibendū ne contra ecclēsticas per
sonas iurisdictionem aliquam usurpare presu
mant. v. ac sacerdotes precipue q̄s iam uidemus
x. Psal. xliiij. xx. d.
c. in nouo. lxxxiii. d.
c. legitmus. xij. q. j. c.
videntes.
v. Ecclē. vii. c.
v. Esay. verba relata
Mat. xv. c.
v. de senten. exco. c. nō
nerunt. c. c. graue et ibi
not. not. etiā doc. de i
nu. ecclē. c. non min
e. c. aduers. post host.
in sūma not. plegist. c.
v. de sacros. ec. aut. cassā.
v. de ord. cog. c. tñā p
gio. v. doc. v. q. fil. sint
leg. c. latoꝝ. c. c. causā
not. bal. v. Sal in aut.
ad bec. c. v. su p mod
i. l. titia v. i. l. insula. s.
vsuræ. ff. so. mat.

De fo. cōp. c. si dili
genti. de sent. exco. c.
vt fame z. c. cōtingit.
not. de iudi. c. cum nō
ab hoīe p. cano.

.a. Psal. ciii.

.b. Psal. lxxxv.

.c. Psal. lxxxi. z Jo
han. x. c.

.d. Psal. xlix. z Voi
ses dent. x. spē ē deus
deoz. xij. q. j. c. futura

.e. Psal. lxxxj.

.f. ij. ad Corint. vj. c.
ecc. x. c.

.g. Luce. xi. c.

.h. ij. q. vij. c. accusa
tio.

.i. j. De. ij. c.

ubiq; ab his sperni neq; a laicis aliter q̄ uilissi
ma mancipia pertractari / quos Propheta ab
his nullatenus tangi prohibet dicens eis. ^a No
lite tangere Christos meos: & alibi. ^b Non est
similis tui in diis dñe. David ipseq; Saluator
deos eosdem appellat dicēs. ^c ego dixi dii estis
& c. Et iterum idem. ^d Deus deoz; loquutus est
& alibi Deus stetit i sinagoga deoz;. ^e in medio
autem deosi iudicat. Vbi deus in aliorū deoz;
sinagoga nisi suor; sacerdotum stare dignoscit
Inter alienos enim sacerdotes Deus non sedet
ut suę legi contrarios / nō est ut ait Aplus. ^f cō
iunctio Christi ad Belial neq; participatio lu
cis ad tenebras dicente etiam Salvatore. ^g Qui
mecum non est contra me est & qui nō colligit
mecum dispergit. ^h Propheta etiam de Sacer
dotibus inquit Qui uos tangit pupillam oculi
mei tangit. Videre licet quantum sint deo ac
ceptabiles / ut Methaphoricę teniori & cari
ori corporis dei parti assimilentur. ⁱ Petrus
quoq; Apostolorum princeps in Epistola sua
appellat eos genus regale / gentem sanctam /
populum acquisitionis ac etiam genus electū:
& uere electum nuncupauit. Sunt enim ad
hominū instructionem / moderationemq; ele
cti & ad intercedendum altissimo pro alienis
peccatis atq; iniquitatibus expiandis / dicun
tur peccata populi ipsi comedere penitenciam

enim pro his agunt multiq; mortalium depe
rrent nisi sacerdotum precibus saluaretur. ^h
In diuinis etiam eloquiis Sacerdotes aliquādo
dii aliquando angeli nuncupantur / nam & ad
Moysen dicitur de eo qui ad iuramentum de
ducitur / applica illos ad deos. ⁱ Sacerdotes
secundum Gregorii expositionem Mauricio
imperator factam: & rursus scriptum est diis
non detrahes: & Propheta ait: labia sacerdotis
custodiunt scientiam & legem exquirunt de
ore eius quia Angelus domini exercituum est
Christum præterea uidetur contemnere debi
tam sacerdoti reuerentiam denegans. ^l Ait enī
in Euangelio: Qui uos audit me audit: & qui
uos spernit me spernit. ^m & alibi qui scandali
zauerit unū de pusillis istis qui in me credunt
expedit ut suspendetur mola asinaria in collo
eius & demergatur in profundū maris. ⁿ Gre
gorius etiā in Ep̄la ad Germanū Ep̄m Meten.
Quis inquit dubitet sacerdos Christi Regū &
principū oīumq; fidelīū p̄res & maḡros ceteri
Nōne miserabilis insania esse cognoscit si filius
patrē / discipulus magistrū sibi conet subiuga
re. ^o beatus etiam Ambrosius in principio sui
pastoralis scribit Regum & principū colla sū
mitri genibus Sacerdotum Quorum oratio
nib; credūt se excommunicari uel muniri. Grego
rius etiā Mauricio impatori iubet sacerdotib;

.k. xj. q. i. c. sacerdo
tibus. xij. q. j. c. futura

.l. Luce. x. c. vij. q.
j. c. qui uos.

.m. Math. xviii. c. e
de regul. in. c. qui scan
dalizauerit in antiq̄s.

.n. lxxxvj. d. c. quis
dubitet. vj. q. j. c. sa
cerdotes.

.o. lxxxvj. d. c. duo
ad si bonis tex. xxij.
q. vij. c. conuenio.

p. Psal. xvij.

q. De malo. z obr. c. oēs. xliij. d. c. valentianus. xvij. d. c. qm̄ xcvj. d. c. duo z. c. si imperator. r. Luce. vj. c. vj. q. j. c. sacerdotes. Jo. c. xv.

o. xxi. d. c. inferior z. c. submittitur de maio. z. eb. c. cum inferior vbi canon. ij. q. vij. c. in sancta. vj. q. j. c. oēs. r. C. de episco. z. ele. aut. statumimus. z. in aut. vt. el. ar. pro. epi. s. si. q. s. vero nota. per Ab. z. al. de fo. cōp. c. si diligenti z. c. si q. s. pira p. anchora. eo. ii. c. postulasti in repet. v. xxix. q. j. c. non affe ramus. vij. q. j. c. de n. q. xj. q. ij. c. absit. deuterio. xvij.

r. Psal. lxxxvj.

debitā reuerētiā impendere. P. David quoq̄ cōstituens eos principes super omnem terram de sacerdotibus inquiēs. Qua ergo temeritate audent p̄phani in principes suos ius sibi aliqd̄ uendicare. Omnes quoq̄ Principes Ep̄is & sacerdotib⁹ obedire br̄s Petrus iussit. Turpe est igitur uelle his imperare quibus obsequi tenentur. Non est ait Saluator discipulus su⁹ pra magistrū: nec maior seruus domino suo si minores prophani sunt clericis: qua fronte audere debent illos p̄uerso ordine iudicare. Minores quippe a maioribus secūdam humanas leges canonicasq̄ sanctiones non aut̄ contrario conuenit iudicari. Ciuiles pr̄terea leges ac sanctorum patrum decreta omnē prophanis cōtra clericos uolentes etiā interdicit̄ iurisdic̄tionē. In ueteri quoq̄ testamēto inobediētes sacerdotibus lapidabant̄ aut gladio obruncebantur: ut br̄s Cyprianus & Antherius p̄pe referunt. Ozias ut in libris Regum legit̄ quia dominicæ arcæ cadenti manū apposuit diuino iudicio percussus occubuit. Quid per Oziam nisi prophanus temerarius? Quid per Arcam ruentem nisi sacerdotis culpa figuratur? quā nefas est laico uelle corrigere. Iubebat̄ insuper bestia quæ montem tetigisset lapidari quod si militer de impudenti laico intelligit̄ ne sacerdotes q̄ montes a scriptura sacra nuncupant̄

damnare p̄sumat. Sacrilēgiū etiā secūdu Ciuiles leges cōmittit̄ in unitatis ecclesiasticæ uiolator. Pr̄terea ut ait Thelesphorus p̄pa. Dei ordinationem acculat q̄ sacerdotes dānare capit. Infames quoq̄ sunt scdm̄ Stephanum papā qui Christianę legis normā & ecclesiastica statuta contemnunt. Vnde remouendi a dignitatibus quas habēt. Quippe cum infames tum exciui libus legibus tū ex canonicis sanctiōibus ad dignitates quasi bet inhabiles fiant. Sūt quoq̄ ad iudicia reddenda indigni: necq̄ etiā possunt iudicantibus assidere. Curandū est igitur ante omnia ut hunc morem nephariūq̄ abusum prorsus extinguat̄ pr̄sertim xp̄iani principes nec sinant prophanos deinceps in clericos debachari. Retundēda illoꝝ rabies furor bestialis comprimendus. Qui ni reprimatur deteriores fient indices. Propheta enī ait. Superbia eoz̄ qui te oderunt ascendit semper: nec expectandū usq̄ dum in profundū malignitatis labantur tunc enī incorrigibiles forēt dicente Salomone. Impius cum in profundū maloz̄ uenerit contemnit. Quid illis amabo cum Sacerdotibus ac religiois? Quis illis sup̄ eos potest item concessit? Num summus pontifex minime gentiū: necq̄ enim credendū est eū q̄ iustitiæ cultor debet esse p̄cipuus uoluisse clericos tum cōtra humanas leges sanctorūq̄

r. C. de sacros. eccl. placet vbi bal. col. fin.

3. vj. q. j. c. sacerdotes

2. vj. q. j. c. infames. ij. q. vij. c. alieni.

2. C. de infam. l. vna li. p. ff. de infam. l. i. §. q. publico. z. ad. l. iul. de iur. pu. l. i. in principio. C. de de. curi. l. infamia. z. l. ne q. s. l. x. vj. q. i. c. oēs de reg. iur. in. vi. c. infamibus.

2. ff. de ass. l. i. §. de iudic. l. cū pretor. §. non autem.

2. psal. lxxij.

b. prouerb. xviii. c. xvii. d. c. nec licuit.

c. vi p. Imo. de sentent. excō. c. nouerūt in glo. ff. nō. Antoz. z. Ab. d. maio. z. ob. c. ii.

b

d. iurē nō in. c. ij. in fi.
de penis m. vj.

c. xvj. d. c. si impera
tor cū glo. nō. doc. d
maio. z ob. c. ij. post
Juno.

f. xv. q. i. c. sunt qui
dam cū glo. z. c. que
ad perpetuā nō Ab
de cōces. p̄b. u. c. p̄
posuit. iij. col. et de
restit. spol. c. fias. v.
col. z de senten. ex. d
c. nulli.

s. de aucto. z vsu. pal
c. ad honozē. l. q. vj
c. qui se.

b. xl. d. c. homo. vbi
glo. nō. xix. d. c. nulli
d pen. d. v. c. cōside
ret lxi. d. c. in sac. r̄
dotib. c. accusatus
de heret. lib. vj.

l. xi. q. iij. c. precipue
bon. rex. de decim.
c. quib.

decreta tum etiā cōtra diuini iuris prohibiti o
nem laicorū potestati subiicere. Quod & de iurē
nisi ob illoꝝ scelera. d. facere minime potuisset.
Sunt enim diuina lege a laicali iurisdictione
s. exempti cui non licet summo pontifici. f. con
traire. Idem & fortius de Ep̄o dicendū uidetur
aliisq; p̄latis minorem iurisdictionē sortitis
Solus enim Papa in plenitudine potestatis uo
cat. s. Carteri ad sollicitudinis portionē. Vnde
ergo illā acceperē? Dicam si licet bona uenia.
A diabolo inq; patre eorū. Cuius. n. opera q̄sq;
facit. eius filij esse cōprobatur. cuius seruituti
dum talia agūt ad dictos esse quis neget. Neq;
uero hoc dico ut uelim clericorū audaciam im
punitā relinquere si deliquerint. Quos eadem
maiori animaduertitōe dignoscenleo: grauius
enī peccant q̄ prophani ideo grauius plectēdi.
Duo quippe sunt secundum. b. Chrysostomum
quæ peccatum aggrauant. Magnitudo pecca
ti dignitasq; peccantis: & ut inquit. l. Gregori
us tor mortibus digni sunt Prælati si per uersa
patrauerint quot ad subditos suos perditionis
exempla transmittunt. deterius etiam in popu
lis delinquūt ac pro hoc crudelius q̄ ceteri pu
niuntur. ut inquit Nicolaus papa ad Lothari
um Regem scribens. Verum suos habent iudi
ces ipsi cognosceant de ipsorum excessibus ipsi
eos diiudicēt. ipsi eos puniant. Non spectat ad

prophanos clericorū examen quod dei tantum
iudicio reseruetur. b. Christus sacerdotes oues
& boues in templo uendentes propriis mani
bus de templo exturbauit: posteros docens Sa
cerdotum noxam suo iudicio tantum astrictā
ab eoꝝ solo uindicandam. l. Constantinus ille
magnus qui sanctorū Cathalogo ab Ambrosio
ascribitur cum uarie ad eum in Niceno Conci
lio residentem diuersorum Episcoporum accu
sationes multiplicēq; deferrentur clericorum
querelę illas omnes reiecit: dicens suū
non esse illoꝝ querimonias sua sententia termi
nare quæ diuinæ solum disceptationi serua ren
tur. Idem & Carolum magnum Francorū Re
gem fecisse legimus. cuius summū semper fuit
studiū sacerdotes Christi præ ceteris uenerari
Totilas Gothorū rex truculentissimus flagel
lum dei uulgo nuncupatus cum omnia undiq;
populatus in festo agmine Casinensæ Mona
sterium ubi diuus Benedictus cum suis mona
chis degebat petiisset: illo sibi obuiā progresso
motus uiri maiestate Rex ex equo desiliens:
eiusq; genibus puolutus deosculatis scissimi
Abbati pedibꝝ delictorū suorū humiliter ueniā
petiit. Atilas Hunnorū rex potētissimus cū in
numerabilibus ferocissimorū barbarorū copiis
Italiā uastaturus iugrediens cū Leo Pontifex
illius imminentē calamitatē miseratus in senso

k. Math. xxi. et Jo.
ij. c. ij. q. vii. c. accu
satio.

l. xi. q. i. c. sacerdoti
bus. xii. q. i. c. futu
ram.

Constantin. impator

Carolus magnus.

Totilas rex Gotto
rum.

Atilas Rex hunorū.

Alexander Rex ma
cedo.

Regi occurrisset eius irā ac furorē placaturus
uisa pōtētia maiestate obstupuit/exercitūq;
omnem cū quo italię excidium minabat secum
reduxit innoxiiū scriissimi uiri uerbis p̄motus.
Alexander quoq; Rex Macedonū post Tyri
excidiū irato animo magno cū exercitu Ierosol
olimam petens urbiq; ruinā minitans cū illius
furorē ac rabiem mitigaturus sumus pontifex
unacum sacerdotibus in habitu pontificali sa
cerdotaliq; Regi obuiam processisset ex equo
desiluisse fertur actutū mitis ac placidus/oscu
lataq; primū pōtēticis dextra unacū eo templū
ingressus summo deo uictimas imolasse. Quæ
res cū suis p̄ceribus irati Regis animū percal
lentibus admirationi foret causam tam subitæ
insperatæq; mutationis p̄cunctantibus respon
disse fertur/non illos/sed ipsorū deum quē ipsi
referēbāt se ueneratum: quem & sibi in somnis
apparuisse testabatur Per sarum totiusq; Asiæ
regnum pollicitum. Hoc antiquitatum libro
Iosephus refert. Pharaon Egypti Rex ceteris
seruituti subactis Sacerdotes unacū suis rebus
uoluit esse. ^{a.} imunes: hisq; ex publico alimēta
preberi. Theodoricus Rex Gothorum ^{b.} quā
arrianus cū pro obiectis Simaco p̄p. mādasset
Romę conciliū adunari/sibiq; ab Ep̄is dictum
fuisse solius summi Pontificis esse Concilium
cōgregare respōdisse fert̄ per q̄ benigne/nolle

Pharaon rex egypti.

^{a.} Genes. xvii. c. d
imū. ec. c. nō min.
^{b.} xviii. d. s. huic eti
am.

ad se aliquid de ecclesiasticis negotiis præter res
uere etiā pertinere: Quod si heretici uel pagani
reges Sacerdotes tantū uenerati sunt: quanto
rectius Christianos decet suos omni studio ac
reuerentia p̄seq; est uidere quantū ætas mores
hominū imutauerit quantūq; iuniores antigo
res malignitate superent. ^{c.} Constantinus siqui
dem p̄noñatus tantā sacerdotibus reuerentiā
exhibuit/ ut operturū se pallio delinquentem
assereret ne proderetur. At nunc leue clericorū
mendum inexpiabile censetur cunctiq; pro
phani illud palam facere omnibus gestiunt:
nepharium ac sceleratum Chain. ^{d.} imitati qui
dormientis patris pudenda nō operuit sed aliis
ridenda monstrauit: quæ res non nisi ab extre
ma malignitate procedit. Neq; uero quēq; mo
uere debet si mitiores p̄ne ab ecclesiasticis iudi
cibus irrogent. Imitant̄ illi saluatorē nr̄um uo
lentē in misericordiā. ^{e.} nō sacrificiū q̄ in delinquē
tem adulterā. ^{f.} indulgentior fuit scribis & pha
riseis instātius illā ad uindictā poscentib; de
bitā sibi ex lege penā dimittēs. Nō potest itaq;
cōgrue res. p. ulla/ regnū ue/ aut ullū imperiū
p̄perari si quæ deo debet primū iusticia negli
gat. Neq; sat est i templis quotidianas c̄rimo
nias exercere qd & hypocrite faciūt nisi & sacer
dotib; q̄ dei mēbra sunt quodā modo honos de
bitus ac reuerētia impendat. Ipsorū p̄terea res
b3

^{c.} lxxxvi. d. c. i scriptu
ris.

^{d.} Genes ix. c. ij. q. vij
c. sententiam.

^{e.} Math. ix. c.
^{f.} Jo. viii. c. xv. d. c.
licet.

¶ C. d. sacros. ec. l. pla
cer. 7 de episco. 7 cle
aūt. item nulla per
Bal. et sal. p. bar.
ff. de iur. et ho. l. sp
to in principio nor
de iur. ec. c. non mi
nus et. c. aduersus
et de fo. cōpe. c. po
stulasti et. c. qd. cleri
cis maxime moder
ni. nōt etiā in. c. q. in
ecclesiā et in. c. ec.
clesia de cōsti. p. eos
dem p. Jo. de Imo.
in. c. si. de vita 7 ho.
cle. p. Ab. in. c. d. ter
ris in. i. col. d. decim

ac bona iuxta legitimas sanctiones. s. ab omni
onere omniq; exactione seruentur immunes.

¶ De iusticia quæ mortales concernit
Quæ duplex est.

Alterum uero iusticiæ caput mortalium
utilitatem concernens: humanæq; uitæ
maxime necessarium bimembre esse uidetur.
Vnum cōmutatiuam iusticiam respicit quæ
circa humana cōmertia priuataq; res præci
pue uersatur. Alteram distributiua quæ
publicas res negociaq; concernit: inq; ordinan
dis & disponendis iuxta publicam indigentia
honoribus dignitatibusq; consistit/ de quo alia
omissa nunc sum aliqua tractaturus: Hanc
tum Reges ac Principes tum summi Pontifices
seruare debent potissime. In primis namq; præ
uidere debent qui sunt futuri utiles uel ne
cessarii in urbibus magistratus illosq; creare
certamq; his & limitatam facultatem tribuere
utq; secundum leges cōmunes uel municipalia
statuta procedant eis præscribere. Ne ue alter
alterius iurisdictionem perturbet inhibere.
Ordo quippe omnis confunditur nisi sua cuiq;
officia præseruentur. Illud præcipue cauend
um ne magistratus cuiq; uendatur. Iusti
ciam enim uendendi tunc facultas uidetur con
cessa/ fieriq; non potest ut qui ab alio emittit ipse
aliis libenter nō uendat cū se facultas obtulerit

publica insup stipendia his præbere ultra que
tum humana uē diuina lege quicq; capere pro
hibentur dicente præcuratore in Euangelio. b.
Contenti estote stipendiis uestris neminē con
cucientes/ Si quid. n. ultra præscriptum exege
rint grauissime peccāt possuntq; cōcussores &
calumniatores merito appellari. Iudices q; q;
ad quos prouocent statuere. Eligendi sunt præ
terea ad publica munia non adolecentes. sed
ætate matura uiriq; boni & graues publicam
magis q; priuatā curātes utilitatē q; nullius in
iudicio personā accipiāt/ diuitē & pauperē cū
bilē pensent. b. Scriptū est. n. a Moyse paupis
nō miseretis in iudicio/ & nō cōsideres psonā
pauperis nec extimescas uultū potētis/ iuste iu
dica proximo tuo. munera quoq; a nullo acci
pian/ q; munera excecant mentem sapientū/ &
subuertūt uerba iustorū. Micheas etiā prophe
ta cōtra iudeos clamat/ qd iudices apud eos ac
cipiāt munera/ & Psal. v. habitaturus in taberna
culo dei affirmat/ q; munera sup innocentē non
accepit. Cauendū est insup ne multa & irroga
tio uel in totū uel in partē magistratibus. n. ap
plicetur/ ne lucri cupidine insons qnq; plectat
qd præcipue euenit quādo nulla sūt eis salaria
constituta/ Quod si forsan leges aliqua uel
instituta ab initio ordinata fuere/ quæ postea
hominū incuria uel malicia deprauata graue

b. Luce. v. c. lxxxvi
d. c. in singulis. xxij
q. i. c. paratus et. c.
militare. ff. de cōcus
li.

ff. de decur. l. non
im. s. h. et de mun. et
on. l. ad rempublicā
C. qn prouo. l. n. p
nōt de offi. deleg. c.
cū necessimū de eta. 7
qual. c. idecor et. c.
j.

b. de uero. xvi. c.
l. Deuter. xvi. c. Mi
che. iij. c. Esai. i. c.
q. i. c. iudices et p
cano. de vita et hon
cle. c. cū ab oī bonis
tex. ecci. xx. c. nō le
giste. ff. de offi. pro
cō. l. solēt. in. fi. 7 de
off. p. s. l. pleb. scito
m. Psal. viij.
n. de offi. ord. c. uile
das p. d. Anto. et
Ab. p. Jo. de Imo
in. c. quā ad si. de
concel. p. reb.

n. de cōsangu. 2 affi
c. non debj.
o. ff. de rei vend. l. in
fundo.

p. C. qñ Imp. inter
pup. 2. iud. l. i. nō. d.
fo. cōp. c. ex tenore 2
c. ex parte per glo. et
can. et. xxij. q. v. c.
regū 2. c. adm. i. i. tra
tores.

l. xi. q. iij. c. quatuor
et. c. iudicare.

v. xi. q. iij. c. q. c. unq.
et. c. seq.

c. xi. q. iij. c. qui sgs

possint scandalum afferre imposterum illa cor
rigere uel mutare est q̄ maxime necessarium.
Neq̄ hoc debet incongruum reputari si scdm
uarietatem tempoz humana etiam statuta. n.
uariant. si etiā maliciis hominū ac fraudibus. o
occurrat. in hiis presertim in quibus animaz
discrimen uersatur p̄ magnū / qd̄q̄ totius xp̄ia
ni populi utilitatē qñq̄ concernit. p. Pupilloz
quoq̄ ac miserabilium personaz cura cum ad
omnes principes spectet. Tum maxime summi
Pontificis interest illorum tutelam suscipere.
& ab impiorum rapacitate defendere.

Quæ requirantur ad ueram iusticiam
Vo p̄terea necessaria sunt ad ueram soli
damq̄ iusticiam. Vnum ut ab omni ti
more / amore / cupiditate / odioq̄ sit aliena. his
enī modis scdm Gregoriū ut refert Gratianus
Iudiciū humanū peruertitur / timore dum
metu potestatis alicuius ueritatē loqui perti
mescimus. Cupiditate dū p̄mio alicuius ani
mū corrumpimus. Odio dū cōtra quēlibet ad
uersariū molimur. Amore dū propinquo uel
amico auxiliū p̄stare cōtēdimus. v. Augustinus
etiā Quicūq̄ ait cōsanguinitate / amicitia seu
hostili odio in iudicādo ducit Christi puerit
iudiciū q̄ ē iusticia. Idē ad Casulanū 2 qui cu
iussu b. r. p̄tatis metu ueritatem occultat irā dei
sup se prouocat q̄a magis timet hominē q̄ deū

Alterum uero est ut ira sit uacua misericordie
quoq̄ ac mansuetudini permixta. Ira n. uiri
scdm Iacobum. 7. ap̄lm dei iusticiā non operat
Vnde Beba sup ea inquit: Qui iratus in aliquē
sententiam profert & si ille quantū ad se iustaz
reporter sententiam: iste tamen qui non amore
iusticiæ sed liuore odii in eum sententiā dedit
iusticiam dei in quem perturbatio non cadit
non imitatur. 2. Curandum quoq̄ Damascus
ait ne cuiq̄ ira subrepat faciatq̄ cito id qd̄ non
licet. 2. Gregorius etiam Mauricio Imperatori
scribens: Præpositoz ait illam sollicitudinem
esse illam cautelam laudabilem in qua totum
ratio agit: & furor sibi nihil uendicat. Restrin
gendam sub ratione potestatem esse nec quid
agendum priusquā concitata ad tranquillitatē
mens redeat: nam cōmotionis tempore iustum
putat omne quod fecerit. 2. Ambrosius etiam
de sancto Ioseph: Sæpe inquit innocentes ad
crimen adduci propter iram quia dum iusto
amplis irascimur & uolumus aliena cohercere
peccata grauiora cōmittimus. 2. Ideo ap̄lus ait
non uos uindicantes carissimi sed date locū irę
hoc est declinemus illam. Curandum quoq̄
esse Gregorius asserit teste. 2. Gratiano ne Res
ctores ecclesie & qui publica iudicia exercent
in dictandis sententiis ullatenus leuitate aut
furore ducti sint p̄cipites. Magnus ille Theo

buq̄ in. 2. iij. q. 12.
o. 2. q. 12. 12. 12.
7. Jaco. l. c. xi. q. iij.
c. ita.

3. v. q. iij. c. relatiū fi.

2. xi. q. iij. c. ita.

2. xi. q. iij. c. ira. li. iij.

2. xxij. q. i. c. i. et iij.

2. xi. q. iij. c. sumoge

b. xi. q. liij. c. cū apud
et. lxxxvi. d. c. duo.

ii. p. x. d. d. c. d. c.

c. De pen. d. si vindi
ca.

ii. p. x. d. d. c. d. c.

o. Mat. ij. c.

c. prouerb. xxi. c.

c. Luce. x. c.

dolus. b. impator xpianissimus apud Thessaly
lonicam cum quendam ex suis militibus furen
tis populi tumultu occisum audisset ira succen
sus populum ad Circenses ludos iouitatum
circumfusus militibus passim obruncari man
dauit. Quare ab Ambrosio grauitate reprehen
sus ingressusq; ecclesie ac diuinorū participatio
ne interdictus / post peractam penitentiam. b.
lege sanxit in posterum / ut sententię principū
sup animaduersione prolata in die xxx. ab ex
ecutoribus differrent. quo locus penitentię ul
misericiadię relinquere si res posceret. Ira cū
omnibus indecens est tum in sūmis uir. s. dān
nanda non modicum. Quippe quę apud alios
iracundia dicitur ea in imperio ut ait Crispus
Salustius superbia atq; crudelitas appellatur.
In ecclesiasticis uero Prælati pręcipueq; in
Christi uicem gerente summo opere abomināda
Saluatorem. n. imitari tenentur dicentem. b.
discite a me quia mitis sum & humilis corde.
Iusticia quoq; si misericordia careat dānanda
est quasi crudelitatis imaginē pręferens. Vnde
c. Salomon / qui sequitur iusticiā & misericor
diam inueniet uitam & gloriam. Vtrāq; esse
adhibendā in uulnerati parabola a publicano
adiuti. c. Christus manifeste ostendit poleum
ac uinū uulneribus illius infusam. Vnū q; ppe
misericiadiā alterū iusticiam significat docens

miscēdam esse cum seueritate lenitatem. Exem
plo & id moysi comprobatur. s. Qui ut irascen
tis dei furorem iudaicum populum funditus
delere minantatq; impetū delimitet uiginti tria
milia ex illo occidi mādauit misericordia siml
usus dū reliquos pser uauit siml & iusticia no
centes extinguens. b. David etiam ait: Iustus
miseretur & retribuet. Vera iusticia ut inquit
Gregorius. l. moralium libro. xix. cōpassionem
habet falsa uero dedignationē quis & iusti sole
ant recte pctoribus indignari sed aliud est qd
agit typosupbie aliud quod zelo disciplinę. b.
Augustinus etiam de uerbis domini in monte
uindictam quę ad correctionem pertinet non
prohibet dummodo ad misericordiam spectet
Item Gregorius moralium. l. libro. xx. Disci
plina inquit uel misericordia dēstituitur: s.
una sine altera teneatur: Sed circa subditos in
esse debet Rectoribus & iuste consulens mise
ricordia & pie seuiens disciplina. Statuam. m.
quoq; secundum eundem in manu gestare de
bet iuste iudicaturus portareq; in utroq; pen
so iusticiam & misericordiam / sed per iustici
am reddere peccati sententiam / per misericor
diam delicti penam temperare. b. Idem Sunt
nonnulli ita districti ut omnem mansuetu
dinem benignitatis amittant & sunt nonnulli

s. xxij. q. liij. c. quid
crudele. xlv. d. c. di
sciplina cō mediū et
habet exodi. xxxij
c. et numer. xxv. et
apls. i. ad corinth.
x. c.

b. Psal. xxxvi.

l. xlv. d. c. vera.

R. xxij. q. liij. c. ca
uindicta.

xlv. d. c. disciplina.

l. xlv. d. c. discipula.

xlv. d. c. sū nonnulli

d. Psal. cxliij.

e. Psal. lxxxviii.

f. Matb.

g. l. d. c. ponderet.

etiam apud Misericordia inquit super exaltat
iudiciū. Iudiciū quoq; sine misericordia fiet ei
qui misericordiā non fecit. Præcipua est inter
dei opera misericordia dicente David. Misera
tiones dñi sup oīa opera eius. Idem in populū
Iudaicū legem trāsgredientē dei indignationē
inducens. Vultabo inq; in uirga iniquitates
eorū: & in uerbis peccata eorū. Misericordiā
autem meam non dispergam ab eo. Ille etiam
dñs in euāgelica parabola seruū neq; cui omne
debitū dimiserat iussit tenebroso carceri eman
cipari: quia in conseruū iusticiam sine miseri
cordia exercuerat. Calixtus etiā papa asserit
Gratiano astipulāte Misericordiā potiorē esse
holocaustis hęc cū oībus indignitate cōstitutū
maxime cōueniat rēbtitudini est supra cetera
expediēs ul' potius necessaria cū eum referas q
pietatis fons ab ecclia decantat. Ipam uero iu
sticiā nisi prudētia regat omniū uirtutū mode
ratrice scdm Aristotelicā Iniam inutile esse q
dubitet: q; sane mētis ignoret: hęc si custodiri
uoluerint p̄cipes oportet ante oīa ut habeāt
penes se (Eugeni Pōt. iiii. exēplo) uirtutes bonos
ac prudētes quorū regant cōsilio hī qd suis in
urbibus fiat: qd ue ptātes singule agāt pquirāt
& si qd pperā factū fuerit liber ad eos deferāt
q̄ pollint illud sua prudentia emēdare. Tum
quid singuli loquantur diligentius inuestigēt &

cūcta quæ audierint libere referāt. Miseri sunt
principes apud quos uera reticent quorū opes
adulatio sæpius q̄ hostis pessundat. Qui si hęc
uiuēdi normā seruarēt mala euitarēt innume
ra. Id tibi ne eueniat caucto. Stultū est sapienti
dicere non putarā. Hęc principatibus est ma
xime necessaria dicente Sapiente. Diligite iu
sticiā q̄ iudicatis terrā: & alibi. annūciaui iu
sticiā tuā in ecclia magna & iusticiā nō abscon
di in corde meo: & iterū non proponebam ante
oculos meos rem iniustā: & alibi Si uere utiq;
iusticiā loquimini recte iudicate filii hominū
& rursus feci iudiciū & iusticiā. Hęc etiā deo
est acceptissima teste David q̄ ait. Iustus dñs
iusticiā dilexit & egratē uidit uultū ei. & ali
bi iusticiā an cū ambulabit & ponet i uia gressus
suos: hanc si colueris magnā a deo retributionē
cōsequeris tū in p̄nti seculo: tū etiā in futuro. in
p̄nti nāq; oīa tibi ad uotū succedēt oīa secunda
atq; obediētia erūt dñte psal. Iustus ut palma
florebit & sicut cedrus libani multiplicabit & oīa
insup quecūq; facies p̄sperabūt. & iterū nūq;
uidi iustū derelictū nec semē ei q̄rens panē.
Iusti quoq; hereditabūt terrā lexq; dei eius in
corde ip̄s & nō supplantabūt gressus ei. celi
q̄q; dñi sup iustos. & aures eius in p̄ces ip̄orū
hinc iusticię uim cōsiderate licet q̄ fructus suos
profert in posteros: quam si seraueris (serua
tur um aut confido) nulla unq; erit in oppidis

b. Sapient. i. c.

c. Psal. xxxix. & xx.
z. c. & vii. et. cxviii.

d. Psal. x.

e. Psal. lxxxix.

f. Psal. xxxvj. pro
uer. xi. et. xiii. c.

g. Psal. i.

h. Psal. xxxvj.

i. Psal. xxxviii. ecc.
xv. celi dñi ad timē
tes eū. et. xxxiii. c.

Romulus Rex Ro.
Numa Pompilius
Rex Ro.

9. psal. lxxxiii.

Siris rex Egypti.

Radamanthus.

ditioni tuæ parentibus rixa / nulla seditione pax
erit phœnis interius nec non ab externis bellis
certa firmaque securitas. Prophetæ illud imple
bitur accubabit Pardus cū hedo / vitulus & leo
simul morabuntur. Legisti priscore Romanorum
historias / q̄ sub Romuli imperio nunq̄ a bellis
cessarūt: eo mortuo Numaq̄ Pompilio iustis
simo uiro in regnum accito nullus finitimorum
populorum per annos .xl.iii. quibus ille regnauit
ausus est eos ullatenus molestare. Quāuis enī
per multas sub Romulo passi fuissent iniurias
hoīs tamen iusticiā uenerati a bellis cessarunt
Ibi certe pax: ubi & iusticia dicente Dauid. 9.
Iusticia & pax oculate sunt. Hęc tibi procurā
da est si uerus esse uis illius Regis pacifici imi
tator. Adde qđ ecclesiastica iurisdictione etiam
augebitur. Neq̄ mirum hoc cuiq̄ uideri debet
cum antiqui scriptores tradant maximā orbis
partem olim Oliridi egyptiorum Regi solam
ob iusticiam paruissē. Legitur & multes Asiæ
populos ciuitatum suarum administrationem
Radamantho uiro iustissimo permisissē. Restau
rabitur etiam Christianorum deuotio quæ iam
pene erat extincta. Multi etiā uiri boni in fide
hactenus aliquatenus hæsitantes in ea firma
bunt. Quem. n. tam constantem actam ferreū
non perturbant inq̄ non paruum scandalū de
duxerūt adulteria / stupra / incestus / sacrilegia /

furta / rapinæ / homicidia / ueneficia / parricidia
in urbe impune quotidie perpetrata. Hęc equi
dem reor te quōq̄ comouisse non parum. Mitto
quod pbatissimorum etiam uita penitusq̄ in son
tium unius efferati carnificis relinquebatur
arbitrio. Magni etiam ac prestantes uiri com
plures nonnullorum efferatam rabiem ptimescentes
in uoluntarium exilium secesserunt. Neq̄ ibi
etiā tuti esse sat poterant quin noue iis quoti
die pararentur insidiæ nouaq̄ semp̄ strueret &
decipula ac multiformes continue laquei tēde
rentur illisq̄ precipue q̄ summa beneficia p̄sti
tere & talium imeriti extiterē. Quæ hercle nec
sub Nerone / Gaiō / Tyberio / seu quouis alio
sceleratissimo Principe unq̄ euenisse legimus.
Non deesset materia scribentibus ampla atq̄
largissima nisi superiorum temporum gesta aboli
tione potius digna forent q̄ scripture ob illorum
obscenitatem ac seditatem. Venient ergo ad te
beatus p̄ si iuste uixeris q̄ detrahebāt tibi
& adorabunt uestigia pedum tuorum. In futuro
etiā seculo retributionem certā expecta. Teste
propheta. 1. qui habitatur in suo tabernaculo
affirmat inter ceteros illum qui iusticiam ope
ratur. Iusti quoq̄ iuxta sapiētis. 9. sententiam
in perpetuū uiuent: & apud dñm est merces eo
rum. Iustorum quoq̄ animas in manu dei esse
affirmat. & Psal. 1. In memoria inquit æterna
c.

Psal. x. i. j.

Sapient. iij. 2. v.

Psal. cxi. proueri
x. c.

v. Psal. cv.
r. Matb. xxv. c.

7. Matb. v. c.

3. Psal. i.

7. Psal. xxxvi. puer.
x. et. xij. c.

2. Psal. v.

Traianus impator.

erit iustus & iterum. Beati qui custodiunt iudicium & faciunt iusticiam in omni tempore. Saluator etiam in Euangelio aternam huius uitam promittit. beatos quoque illos appellat qui esuriunt & sitiunt iusticiam / in qua deo quod placere non potest dicente propheta. nouit dominus uiam iustorum & iter impiorum peribit. & alibi. Iniusti autem punientur & semen impiorum peribit. Idem etiam. neque habitabit inquit iuxta te malignus neque permanebunt iniusti ante oculos tuos. Postremo est uidere quanta sit uis iusticie quantum sit summo deo accepta ut Traianus Imperator Ethnicus & Christianorum quondam persecutor acerrimus beati Gregorii precibus ob opera solum iusticie meruerit ab inferni cruciatibus liberari.

De Auaritia Pars secunda principalis.

Auaritia uero qua nihil summis uiris est sedius nichil aliud est secundum Augustinum. quam immoderata habendi cupido. Hanc ut ait Salustius. pecunie studium habet quam demopsapiens concupiuit ea quasi uenenis malis imbuta corpus animique uirilem effeminat neque copia neque inopia minuitur / semper infinita / semper insatiabilis est. Nil turpius inquit Cicero. quam optare pecuniam si non habeas si habeas ad beneficentiam

a. habetur per magistrum
lib. ii. sente. d. xxi.

b. habet in Catelli
post probemium.

c. offi. lib. ij.

liberalitatemque conferre. Nullum quoque uicium nocentius est quam auaritia presertim in Principibus & respublice gubernantibus. Contemptus pecunie secundum Ambrosium officiorum libro. ii. est forma iusticie ideo auaritiam declinare debemus & omni studio intendere ne quid faciamus unquam contra iusticiam. Cito ut inquit Isidorus. auro iusticia uiolatur. Hanc Apostolus ad Ephesios. & Galatos scribens Ydolorum seruitutem appellat. Corinthios etiam idem hortatur ut auaros uitent. Ipse etiam Saluator. in Euangelio ut ab omni auaritia abstineant discipulis imperauit. Hanc Iustinianus. Imperator omnium malorum radicem appellat. hoc perniciosissimum inter mortales uicium hoc uenenum pessimum hanc Philosophi damnant ut nephariam hanc prohiberi ut pestiferam execrantur. Quot domus diruta? Quot urbes deleta? Quot regna subuersa? Quot maxima quoque imperia ob auaritiam sunt profus extincta? Quid priuatas rixas suscitauit innumeras? Auaritia quid Ciuiles discordias multiplicisque factiones induxit? Auaritia quid patres in filios filiosque uicissim in preses fratres quoque aduersus fratres armauit? Nempe eadem auaritia Hec prothoplastos Adam & Euam paradiso expulit / qui dum uoluerunt diuinitatem usurpare sibi a serpente promissam

Adam.
Eua.

b. Genes. iij. c.

l. Psal. xvij.

b. Psal. xvij. refert
magr. li. ij. sententia
p. xij.

• Genes. iij. c.
Lham.

m. Gene. x. et xi. c.
Nembroth.

Ninus.

Semiramis.

dicente. b. Eritis sicut dii scientes bonū & malū
a summis delitiis in ultimam calamitatem de-
uenerunt: in hancq; miseritiam lachrymarum
ualem se & posteros precipitarunt: in qua a
brutis parum distamus clamante Psal. homo
cum in honore esset non intellexit comparatus
est iumentis insipientibus & similis factus est
illis: hanc rapinam idem Psal. in persona xpi
exprimit dicens: Quæ non rapui tunc exsolue-
bam. Non rapuit inquit Augustinus diuinita-
tem ut primi parentes qui dum illam rapere
uoluerūt perdiderunt felicitatem. Hec prima
inuicem mortales armauit. Chaim ob avari-
tiam sanctissimū fratrem occidit eius enim pec-
culium post mortem diripuit. Primus omnium
Tyrannidem inuasit fabricata urbe quam sce-
leratis referit ad honorum oppressionē. Eius
uestigia. m. Nembroth post diluuiū est imita-
tus. Turrim illam altissimā fabricare conatus
ad malorum per fugium extinctionemq; pro-
borum / quos uariis continue bellis agitabat
multiplicibusq; rapinis uexabat. Huius pro-
nepos Ninus ut prisca scriptores prodiderunt
primus finitimis bella intulit. Asiaticosq; po-
pulos paci assuetos imbelles quidē ac inertes
faciliter suo subiecit imperio. Cuius post obitū
uxor eius semiramis uiri habitum ementita nō
contenta regno per maritum quesito immensa

fragrans dominandi libidine innumerabili cū
exercitu Indiam hostiliter ingressa est nulla
lacsita iniuria. Verum dignas auaritiæ pæ-
nas persoluit. Nam cum Indorum Rege con-
gressa uicta ac faucia turpi fuga in patriam
remigravit semilaceris copiis uix secum reduc-
tis. Cyrus Persici fundator imperii non con-
tentus tanto Regno dum Scitas gentem inno-
cuam & pacificam conatur inuadere ab his una-
cum ducentis Persarum millibus scemina eti-
am duce fuit iustissime trucidatus Capite eius
in uas sanguine plenum demerso. Parem exi-
tum fere pertulit Crassus Parthiam opulen-
tam Prouinciam depredaturus ingressus a
Parthis una cum toto exercitu miserabiliter
trucidatus liquefacto auro cum turpi auaritiæ
exprobratione in os eius infuso. Pyrrhus Epy-
rotharum Rex propagandi Regni cupidine
Romanis bellum intulit nulla prouocatus in-
iuria a quibus tandem Italia pulsus dum Ar-
gos iniuste oppugnās urbem intrasset Argiuo
militi congressus femelle ictu regulam desup-
iacientis occubuit capite illius ad Antigonum
hostem post delato. Quid referam Siseosim
Aegyptiorum Regem qui maiori orbis parti
imperitasse fertur? Quid Bacchum. Hercules
a prisca scriptoribus decantatos? Quid Dariū
Xersemq; Persarum Reges cum insipitis ar-

Cyrus.

Crassus.

Pyrrhus rex Epy-
rotharum.

Antigonus.
Siseos rex Egypti

Bacchus.
Hercules.
Darius
Xerxes psapreges

matorum copiis Graciam infestantes: num aliud eos impulit ad aliena appetenda q̄ auaritia immensa q̄ regnandi cupiditas: fieri nō potest ut qui appetit aliena auarus non sit. Brennum Gallorum regem nil aliud q̄ auaritia extinxit Qui dum insulam delos ingreditur Appollinis templum spoliaturus toto tunc in orbe ditissimū ac celeberrimū diuino quodam nutu suborto imbre terremotu q̄ horribili subsecuto a paucis incolis locum strenue defendentibus occisa prius magna exercitus parte ipse demū ruina mortis præssus occubuit. Alexandrum illum Macedonum regem cui orbis satis non erat nulla res alia ad bellum Asiaticum mouit nisi effrenata auaritia dominādiq̄ libido: hūc si uerum loqui licet temerarium præpotentemq̄ latronem recte quis poterit appellare: ut Scitarum legatus & Pyrata captiuus eum coram non sunt ueriti nuncupare. Lucanus. eum foelicem prædonem uocat. Nam quæ causa bellandi fuerat illi cum Scithis uel Indis populis sane placidis & quietis nulla præsertim iniuria lacessito Est uidere quantus fuerit illius habendi amor & q̄ immensus qui cum philosophum quendam audisset niundorum pluralitatem asserentē ingemuisse fertur questus grauius de futuram sibi ætatem ad omnes subigendos quando unum nondum integrum sub

Brennus rex galloꝝ

Alexander rex macedoꝝ

lib. x.

ieciisset. Successores uero eo defuncto q̄ crudeliter inter se bellarunt/ adeo qd̄ breui cōplures duces egregii/ magniq̄ Reges ac præpotentes ad internitionē fere omnes redacti fuere/ alter alterum prodentes ob immodicam imperandi libidinem. Romulus urbis Romani conditor ut solus regno potiretur fratrem legitimum imperii consortem occidit Titum Tacium Sabinorum regem post cōmunicatum regnum dolo sustulit. Acab israel rex pessimus Naboth sanctissimum uirum peremit rapiendi illius uineā cupidine stimulatus. Virgo Romana Arcis Tarpeia Custodis filia ob armillarum quas Sabini in brachiis sinistris gestabant cupidinem patrem ac patriam prodidit/ digna tamen postea fraudis mercede ab hisdem illi repensa scuta quæ læua gestabant pro armillis rependentibus/ auaramq̄ iis obruentibus proditricem. Amphiarus ob monile ab uxore proditur illa postmodum a filio in uindictam patris occisa. Hannibal Carthaginensis regnādi fragrans cupidine contra fœdus Romanū bellū intulit quod patriæ exitiale fuit. Ab ea bella ciuilia Gracoz prius postea. C. Marii L. Syllæ Carbonis/ Cinne/ Sertorij/ initia habuere quæ calamitosam rem pu. pene ciuibus uacuarūt. Vnde cū Sylla post ciuilem uictoriā in Ciues

Romulus rex Ro.

L. Titius rex sabi.

Acab rex israel.

Naboth uir scissim⁹

o. iij. li. Reg. c. xxi. et xxij. q. viij. c. cōuenioꝝ

Virgo Tarpeia

Amphiar⁹ rex arg.

Hannibal cartbagini

Gracobi.

L. marins.

L. Sylla.

Carbo.

Cinna.

Sertorius.

c4

Catulus.

L. Lucullus
Cn. Pompeius

P. Emilius.
Perseus rex macedo.

Dionisius tyrannus.

Cato.
Scipio. A. A. A.

L. C. C.

nullatenus desuere cessaret / miseratus Catulus infelicissimam rei publicae conditionem indignabundus Syllae dixisse fertur. Cum quibus tandem uicturi sumus si in bello armatos in pace inermes occidimus. Quid aliud. L. Lucullum Cn. Pompeium prestantissimos duces ad bella Asiatica cum tanta altercatione suscipienda per mouit nisi immensae quibus illi inhiabant orientalium nationum diuitiae. Incredibile pene dictu est quot opes illi duo ut reliquos omittam illinc exportarunt. Quot nationes / quot urbes spoliarunt: ita quod opulentiae prouintiae ad mendicitatem postmodum deuenere. Tacco. P. Aemilium Perseum Macedonum Regem una cum innumerabili gaza triumphatum secum Romanam adducentem. Dionisius Siculorum Tyrannus non modo homines uerum deos per ludibrium etiam spoliabat. Quid aliud Romanos ad delendam Carthaginem mouit nisi summa qua habundabat opulentia. Ego indubitanter affirmo si uerum loqui licet nihil eo bello fuisse iniustius magnamque ac perennem ex eo Romano populo auaritia notam impressam dum insontes immeritosque Carthaginenses ita saue tractarunt. Idque etiam auctore Catone uir optimo uiro ac iustissimo contradicente rei credo indignitate permoto. Silco. C. Caesarem nulla

iniuria prouocatum solum margaritarum cupidine incensum bellum Britannis intulisse genti pacifica & quietae ut taceam bella ciuilia ad patriae perniciem per eum gesta ob inmoderatum principatus appetitum. M. Antonius dum Parthiam cum ingentibus equitum peditumque copiis populaturus ingreditur fame uariisque calamitatibus attritus magna exercitus parte amissa turpiter retrocessit. Idem & Alexandro Seuero longo post tempore cecinit Persiam tentanti inuadere. Valerianus uero Romanus imperator dignas auaritiae penas persoluit qui Persidem magno cum exercitu ingressus a Sapore Persarum Rege bello uictus & captus: regiumque scabellum factus Regi equum ascensuro in miserissima seruitute ad extremum uitae permansit. Legitur & Romanos Cypriorum regi quondam bellum intulisse solum ob magnam illius opulentiam quo nuntio accepto infelix Rex atque auarus dolore extinctus fere uel ut alii uolunt mortem sibi consciiuit. Ipsi uero post obitum Catonem priscum in Cyprum miserunt pro regis in urbem opibus inferendis. Quid referam Augusti Antonii contra Brutum & Cassium cruenta praelia ciuium optimorumque proscriptiones caedesque innumeras ipsorum postmodum inuicem contentiones acerbis

M. Antonius.

Alexander Seuerus

Valerianus imperator.

Sapor rex Persarum.

Cypriorum rex auarus.

Cato priscus.

Augustus.

Antonius.

Brutus.

Cassius.

Pharao. rex egypti

p. Exodi. xv. c.

9. Roboan rex hf. iij.
Reg. c. xij.

crudelesq; miseriam patriam tandem in
seruitutem perpetuam redigentes. Quis sane
mentis inficietur hæc non nisi ab extrema aua-
ritia processisse: nec refert plerosq; ex præno-
minatis a uulgo liberalitatis nomen sortitos.
Non enim liberalitas est aliena rapere ut aliis
largiaris quin potius rapina appellanda. De-
mum quid populum romanum ad tot tantaq;
egit bella nisi summa auaritia: dominandiq;
cupiditas. Pharaonem Aegypti Regem cum
omnibus suis copiis nil aliud ad interitionem
deduxit nisi extrema auaritia: qua indura-
tus Iudaicum populum iniuste in seruitute
detentum dimittere pertinaciter renuebat: ne
prouenientia ex eo perderet lucra. Quid aliud
iudeorum tribus ad rebellionem perpulit
nisi Roboan regis auaritia grauiora illis tri-
buta minantis imponere. Philippi francorum
regis (illius inquam qui Bonifacio Octauo
hostis fuit) in modica tributorum exactio qua
Bruggensem populum præmebat in causa fu-
it ut ille post multa prælia cruentissima inui-
cem gesta tandem flādric dñium reliquere se
coactus. Carolum uero Sicilia regem/ Quid
aliud e regno Insulæ depulit q; præsectorum

suorum & Francorum rapacitas: qui tamen
dignas rapinæ pænas persoluere omnibus Si-
ciliam incolentibus una hora oppressis. Vnde
exortum est de uesperis Siculis tritum prouer-
bium. Hæc fratres Ioseph. sanctissimi ad
uenundandum illum Ismaelitis stimulauit.
Hæc Epulonem illum diuitem in Euangelica
parabola ad infernum detrusit. Non enim
ideo damnatus fuit qd purpura & bisso indue-
retur: epulareturq; splendide. Quippe quæ
sine crimine fieri possunt: dicente Augustino
super Epistola Iohannis delitiæ qualibet si
absq; desiderio sumantur non officiant. Non
enim ut idem alibi ait. Gratiano referente
ciborum usus sed concupiscentia damnanda
est neq; est in manducando uel non man-
ducando iusticia: Sed quia mendicum La-
zarum ac famelicum crudeliter neglexit deq;
mensæ suæ micis saturari cupientem impa-
stum dimisit: qui etiam homicida reputan-
dus est. Teste Ambrosio. officiorum libro
Secundo. qui ait pasce fame morientem si non
pauisti occidisti. Paulus quoq; Iure consul-
tus. Necare inquit uidetur non tantum is
qui partum præfocat sed qui almoniam negat.

r. Ioseph hf. Benef.
xxxvij. c.

e. Luce. xvi. c.

r. xij. d. c. delitie.

v. xli. d. c. quod dicit

r. lxxxvi. d. c. pasce.
xliij. q. v. c. imolans
xlviij. d. c. sicut hf. ff.
d. libe. agno. l. necat

7. xliij. d. c. ij. xlvij. d.
c. sicut.

3. Luce. xliij. c.

7. Job. i. iij. c.

Andreas lapogianus
Galeatus dux Insu-
brum.
Ludouicus dux

Alfonfus
Federicus Reges.

Contra charitatē non modo fecit uerum omnē
supergressus est humanitatem. Debent enim
secundum Augustinum. 7. in libro de uerbis
domini opulentes dare inopibus necessaria uti
præciosis dare pauperibus uilia. Idem Salua-
tor 7. admonet faciendum dicens Quod super
est date elemosinam. Iohannes etiam in Episto-
lis suis ait. 7. Qui uiderit fratrem suū egentem
& uiscera misericordie clauerit super eum quorū
modo charitas dei manet cum illo. Hac Iudas
incensus magistrum suum mundi Saluatorem
in necem uenūdedit. Hac incensi perfidi iudei
eundem crucifixerunt. Hoc etiam crimen plures
nostra tempestate Reges ac principes perdidit
Quid enim aliud Andream Lampoguanum
ac socios in necem Galeatii Insubrum Decis
armauit nisi Ducis auaritia. Hac eadem Cis-
salpinis populis desciscendi a Ludouico Duce
ad Regem Francie causam præbuit par causa
fuit Alfonfi & Federici Siciliae regum cur res-
gnicole ad Gallos quā primū defecere. Orientale
quoque imperium ob immensā Constantinopo-
litanū imperatoris auariciam in manus turcarū
deuenit qui dum suis diuitiis parcens quibus
se poterat tutari diutius alienam opem expec-
tat uitā una cū imperio perdidit. Quosque opes
magno cū labore congeserat poritus est hostis

Hæc in summa omnium que unquam fuisse malorum
principalis causa fuit atque origo. Vitium hæc
mortales scelera ad infinita perduxit dicente. 7. 7. encl. li. liij.
Marone: Quid non mortalia pectora cogis a uo-
ri sacra fames hoc inquinatus uir bonus esse non
potest. Ait enim sapiens. 7. Auarus nihil seculi
us: hic enim animā suā uenalem facit. Saluator
7. etiam ipse ait: difficilius esse diuiti intrare
in regnum celorum quā Camelo per foramen acus.
Omnis præterea auarus est secundum diuum
Hieronymū: aut iniquus aut iniqui heres: quod
de auaro diuite uel qui diuiti auaro successit
uidetur intelligendum. Quippe multos fuisse
legimus tum in ueteri testamento. b. tū in nouo
uiros sanctissimos: ut Abraham/ Iob/ Loth/ &
multos alios opulentos quidem uerum ita ad suū
& aliorum usum diuitias iuste & legitime possi-
derunt: neque ut ait Psal. c. ad eas cor suū appo-
suerunt: neque in eis gloriati sunt uel in diuitiarū
multitudine sperauere. Auarus autem dici non
potest diuitias possidere: sed potius possideri
ab eisdem. Vnde Psal. d. Auaros uiros diuitiarū
appellat quasi illarū seruituti astrictos. Nihil
herede illorum uita infelicius/ nihilque misera-
bilius: deest enim illis secundū sapientem tam
quod habent quā quod non habent. Qui dum ui-
uunt nec sibi nec aliis profunt at utriusque dum
moriuntur. Hostes sui sunt dum uitam propriā

b. Gene. xliij. c. Job.
i. c.

c. Psal. li. et. lxi. et
xlvij.

d. Psal. lxxvi.

e. *Ecc.*.v.c.

f. idē *Ecc.*. iiii. c. cē
mediū.

g. *Psal.*.xcviii. ecc.
vi.c.

b. *Psal.*.xxxviii.

i. *Luce.*.xii.c.

k. *Ecc.*.viii.c.

Cresus Lydorū Rex
Polocrates tyrān⁹
Hæro.
Seneca:
Seranus.
Lycertus.

ob avaritiā negligūt: ut. n. inquit Sal. mon. 9.
Qui amat divitias fructū nō capiet ex eis. Ma
nifesta hæc frenesit. s. scdm. f. Satiricā sententiā
cui & sapiens astipulat: ut locuplex moriaris
egenti uiuere fato. hac etiam animaduersione
auari post mortē plētunt qd̄ illoꝝ opes ad ali
enos ignotosq; ac (quod deterius est) inimicos
etiā plerūq; deueniunt: dicente Propheta. 9.
Relinquent alienis diuitias suas & domus eorū
sepulchrū illoꝝ ieternū. & alibi. b. Theaurizat
& ignorat cui cōgregabit ea. Vnde & Maro ait
per belle auaros illudens Portantur auari p̄
gmalionis opes Pclago dux scemina facti. Illi
etiam diuiti qui multa in annos plurimos con
gregare suacq; horrea implire meditabatur in
c. Euangelica parabola a domino dicitur Stul
te hac nocte animam repetent a te: hæc autem
quæ parasti cuius erunt? Mitto qd̄ in mente aua
roꝝ opes illoꝝ interitus causa. cō. unq; existūt
Vnde sapiens. b. Multes ait perdidit aurum
& argentum. quippe cū a Regibus ac Tyrānis
noua eis dicipula noua etiā continue pareret
insidię pro expilādis illoꝝ diuitiis quæ si astu
euaferint manifesta ui agitur quo uoti cōpotes
fiat. Quid aliud Cresum Lydorū regem. Quid
Policratem fauorū tyrannū q̄ immensa illoꝝ
opes prodidere. Nero Senecā ob illioꝝ diuitias
solū occidit par causa fuit Serani a Tyberii ex

incti eundē & Sillanus sub Claudio exitū per
tulit. Vir ditissimū Piso Trabea cōpluresq; alii
nobilissimi ciues & opulentes tum sub Nerone
tum sub Gallicula aliisq; Tyrannis solum ob
ingentes illoꝝ opes diuersimode necati fuere.
Ac ne nra tēpora uidear p̄terire nōne uidimus
sumos uiros cōplures partim ueneno enectos:
nōnullos ob cōficta crimina dānatos alios inde
natos crudeli & truculentissime occisos/ quosdā
fortunis oibus sine causa spoliatos ob illoꝝ sub
stācias & facultates solū modo rapiēdas. Quid
p̄dest antiq; exēpla raserre cū hæc uiderimus
p̄ ridie factita/ magis mouere nos selet q̄ uidēt
q̄ quę legunt̄ prisca legimus/ hæc aut̄ nō sine do
lore timoreq; p̄speximus. Quippe q̄bus uita
ppria cō. inuo in discrimine uersabat̄ ob imen
sam nōnullorum ingluuiem profundissimūq;
baratrum. Hoc uitium. M. Antoninus Phi
losophus abhorres summis crebrisq; precibus
deos imp̄trari solebat ut ab eo immaculatū se
prestarēt tanq̄ pessimū humanocq; generi per
cōtrariū. Hoc uitio nihil fuisse Pio. ii. detesta
bilis singulari memorabiliq; exēplo ipse ostē
dit. Nam cū thesaurarius suus Girisfortes nocte
pulcherrimam rem quandam ac gratissimam
dixisset certo die se p̄ticipi monstratur. is die
p̄scripto q̄ erat p̄ticipi trāsiturus auri uim ma
gnā uariis ex uectigalib; collectā mēlc ample

Syllanus.
Claudius.
Piso.
Trabea.
Gallicula.

M. Antoninus
philosophus.

Memorable P̄ticipi
p̄. ii. factum.

super imposuit ad quam cum Pontifex transiens
minime oculos flecteret. Theaurarium rogauit
quæ nam illa res foret tam pulchra quam ei sæ-
pius se ostensurum promiserat cui ille pecuniã
collectam ostendit. Tum Pontifex auertens se
ut illas statim amoueret rogaretque militibus
pro ecclesia pugnãtibus imperauit auaritiãque
Theaurarium perurbane perque comiter incre-
pauit asserens nil esse illa homini turpius sum-
moque præsertim Pontifici cuius est officium
oibus elargiri neque esse etiã uirum bonum qui
pecuniæ aspectu nimium delectaretur. Vera
hercule uox & sapiente uiro digna atque magna-
nimo aureisque litteris describenda. Deo etiam
crimen hoc quod sit abominabile. Christus in
Euangelio aperte ostendit dum in extremo iu-
dicio nullam reprobis damnationis causam
efficacior est reddit quam auariciã. Inmitis cru-
delisque ut sit auarus necesse est: possent referri
innumerabilia alia malorum exempla quæ ab
auaritia prodire nisi superius enarrata satis esse
crederem ad eius pernitiem demonstrandam.

De Liberalitate tertia pars principalis
Quæ & ipsa duplicis speciei est.

Restat nunc de liberalitate aliquid per-
tractare: est autem hæc secundum Philoso-
phum. iiii. Ethicorum medieta circa
pecunias. Hæc ipsa etiã bimembris est. Vna que

uere Christianis conuenit quamque in nomine Iesu
Christi fieri principaliter decet elemosina a nostris
uocata. Altera de qua longius in ethicis ab A-
ristotele tractatur quæ proximum principaliter
respicit puramque moralitatem concernit. De
illa primo dicitur ut digniori post de alia.

De Prima specie liberalitatis.

Perfecta igitur liberalitas iuxta Ambro-
sij sententiam officiorum libro. ii. fide. causa
loco tpe commendatur. Primum erga do-
mesticos fidei secundum Apostolum. b. utendum est libera-
litate Magna culpa est fideli & egenti non subue-
nire ei maxime que egere et rubescit hæc ibi. Inter
fideles quibus iustiores & perfectiores data egestati
paritate. Unde sapiens. c. benefac inquit iusto &
inuenies retributionem: da misericordiam uec susci-
pias peccatorem: & iterum da bono & non recipias
peccatorem: benefac humili & non dederis impio
phibe panes illi dare ne in ipsis potentior te sit
Hieronymus quoque. d. ad Damasum scribens In
pauperibus inquit non tam paupertatem quam religionem
debemus attendere: & ut Saluator sparsim in
Euangelio ait Qui iusto dat mercedem iusti ac-
cipiet: & que propheta dat in nomine meo mercedem
propheta accipiet: & que suscipit unum de pusillis
istis que in me credunt me suscipit: & que dederit eis
potum aquæ frigidae amen dico uobis non perdet
mercedem suam. Maior est ergo liberalitas deo que

digna sententia et aerea

Matb. xxvi. c.

Matb. x. z. xviii. c.

Matb. x. z. xviii. c.

Matb. x. z. xviii. c.

Matb. x. z. xviii. c.

Matb. x. z. xviii. c.

Matb. x. z. xviii. c.

Matb. x. z. xviii. c.

acceptior clericis religiosisque largiri qui in per
 fectioni statu esse noscuntur quam profanis. Hec in
 primis ne ex alieno. fiat est summopere pra
 cauendum. dicente Thobia filio ex substantia
 tua fac elemosinam. Zacheus etiam in Euangelio
 dimidium inquit bonorum meorum do pauperibus
 Ex quibus uerbis quinque elemosinae conditiones
 exprimunt. Prima ut abundanter detur iuxta
 dantis facultatem. dicente Thobia. si fuerit
 tibi multum da multum: si modicum da parum.
 Altera dum dixit bonorum ut ex bonis rebus fiat
 non putidis aut. fracidis. Tertia quod ex proprio
 fiat non de alieno. Quarta quod liberaliter &
 prompte detur. Ultima quod egentioribus fiat.
 Nam quod diuiti datur ob conciliandam beni
 uolentiam magis quam dei amorem uel pietatem.
 datur uidetur. Sapiens etiam. honora inquit deum
 de tuis iustis laboribus. qui non offert sacrificium
 de substantia pauperis est quasi uictimare filium in
 conspectu patris. Quod si auaro diuiti quis rapiat ut
 aliis largiatur. legat Augustinum qui in sua quadam
 Omelia. forte ait aliquis cogitat & dicit Multi
 sunt Christiani diuites/auari/cupidi/ non ha
 beo peccatum si suum illis abstulero & pauperibus
 dedero. Vnde enim illi nil boni agunt mercedem
 habere poterit Sed hominum cogitatio a diaboli
 calliditate suggeritur. Nam si totum tribuat
 pauperibus addit potius peccatum quam minuat.

f. xliij. q. v. c. elemosina
 sine Thobia. iiii. c.
 s. Luce. xix. c.
 d. Thob. iiii. c.
 l. xlix. d. c. si. infi.
 ecel. xxxv. c.
 k. vt p. Bal. in. l. il
 ind in. i. col. C. de
 sacros. ec. per ang.
 Imol. et mod in. l.
 sticu. s. stip. ff. de
 verb. ob.
 l. xliij. q. v. c. imolans
 i. q. i. c. non est putanda
 non glo. et doc. de
 usur. c. super eo
 m. xliij. q. v. c. forte.

Gregorius etiam. Si agrario Episcopo scribens illam
 elemosinam damnat si pauperibus dispenseur
 quod ex illicitis rebus acquirunt quia qui hac
 intentione male accipit ut bene dispenseur hic
 potius grauatur quam iuuetur. Hostie abhominabile
 dominum quoque offeruntur ex scelere. Impudenter
 non parquam esse quis neget ad suum libitum contra
 dominicam uoluntatem aliena largiri. Victimam
 etiam impiorum ait Salomon. abominabile
 domino uota iustorum placabilia. Idem Augustinus
 oblationem ex iniquo factam maculatam ap
 pellat: dona quippe iniquorum non probat altissimi
 nec respicit in oblationes eorum. Ad Chaim
 & eius munera non respexit deus. Ad Abel uero
 & eius munera respexit. Idem etiam Augustinus
 ait. Sicut non sunt facienda adulteria uoluntate
 filios generandi quemadmodum non sunt
 facienda furta uoluntate pascendi pauperes christi
 Necque enim sub spe futurum boni peccatum aliquid
 est committendum. Curandum est in super ne fiat
 quod datur inanis gloria. cupiditate uel ad auram
 populari captandam. non efficiamini a plus inquit
 inanis gloriae cupidi: & dominus in Euangelio.
 Cum facis elemosinam noli tuba canere ante te
 sicut ypocritae faciunt in synagogis & in uicis
 ut honorificentur ab hominibus. amen dico
 uobis receperunt mercedem suam dandum est propterea
 his qui infirmi. aut debiles sunt uel carceri

da
 o. prouerb. xv. c. lit. q.
 vii. c. in grauibus.
 p. xliij. q. iij. c. ili. z. c.
 scriptum.
 q. xvi. d. c. neq. iij. q.
 vii. c. in grauibus.
 xliij. q. v. c. scriptum:
 Benef. iij. c.
 xxxii. q. iij. c. sicut
 de usur. c. super eo.
 non glo. in. c. non ma
 gno ne de. uel mon.
 in glo. magna. ubi
 per doc.
 o. xliij. q. ii. c. primu z
 cne q. xxxii. q. v. z
 c. si dicat. xxx. q. i. c.
 nosse.
 l. xxxvi. d. c. pulchra
 in fi.
 v. ad Salath. vi. c.
 r. Math. vi. c.
 y. l. xxxvi. d. c. cōside
 randu z. c. non satis.

emācipati quicquid uariis penis afflicti uel magnis
 erūnis pressi morte grauiorē quāquā uitā exigūt.
 Senectē quāquā maior est habenda ratio quā iuuetē.
 Senex nō difficilior labor iostusque uictū parat quā
 iuuenis/pluraque illū incōmoda circūueniūt: ut
 ait Flaccus. Pupilloꝝ quoque aliarūque miserabi
 liū personarū par est consideratio. Si quis etiā
 abloꝝ suo uitio maxime ad inopiā deuenit quā
 maxime est subleuandus. Considerandum est
 unicuique quid possit fortunę mutabilitas sūma
 infimis rursumque infima sūmis p̄sepe cōmiscens.
 Cantate Satyro si fortuna uolet fies d̄ Rhetore
 consul/ Si uolet hęc eadē fies de cōsule Rhetor.
 Vt antiquorū exempla sileam innumerabilia.
 Quot uidimus paulo ante opulentissimos in
 āplissimorūque dignitatis gradu collocatos paruo
 momēto pene redactos ad nihilū: ita ut specta
 culo facti sint oībus omnesque (inimicos etiam)
 ad sui miserationē cōmouerint quo quid potest
 miserabilius dici uel cogitari? Qui s̄tā adaman
 tino cerde est qui nō flectat̄ tantorū malorū mi
 seria! Illa quoque magnopere laudanda est libe
 litas ut sanguinis tui p̄p̄inquis egentibus bene
 facias in primis. Magna inquit uerecundia est
 scdm̄ Ambrosium. lib.º officiorū. ii. pati his ab
 aliis subueniri aut eos alicuius postulare subsi
 diū quibus ipse possis opulari. Ordinata. 1.
 liquidē charitas hoc exposcit nobis ut primū ac

3. lxxvi. d. c. nō satis.
 nō glo. xlii. d. c. qui
 escamus. lxxvi. d.
 c. est probanda.
 4. C. de. seruit. l. p̄ses

p̄p̄inquis/ postmodū a liis beneficiamus
 Ordinauit inquit Salomon. 2. in Canticis in me
 charitatē X̄pus etiā suos ceteris p̄dilexit et ius
 actio n̄ra est instructio: exemplū. n. dedit nobis
 ut quēadmodū ipse fecit ita & nos faciamus ut
 & in Euangelio. 7. ipse testat̄. Verū si cōsanguin
 neis nō indigentibus largiat̄ iure sanguinis. 9.
 potior quā elemosinę datū uidet̄: ideoque deo minis
 acceptū. Datōnes p̄ter ea h̄mōi infelicē p̄sape
 exitū sortiunt̄ diuino id exigente iudicio. Per
 bella est liberalitas atque salutifera pluribus clar
 giri quā paucioribus b̄n̄facere. b. Maiorū liquidē
 ūmicorū & apud deū intercessorū copiā parat quā
 multis (ut Saluatoris uerbis utar) iniquitatis
 māmonā impartit̄. Maior est etiā quā ope impē
 dit. quā que pecunia exhibet plus scdm̄ Ambro
 siū. c. Abrahā Loth p̄stitit dum armis illū a
 captiuitate liberauit quā si pecunia redemisset.
 Consilio etiam iuuare aliquem plus quandoque
 proficit quā pecunia. Plus Ioseph p̄paraoni. d. d.
 p̄stitit prudentię cōsilio dū futurā p̄uidēs
 famen ægypto prospexit quā si pecuniam contu
 lisset. P̄cipua iusup in redēptiōe captiuorū. c.
 a barbarica p̄sertim seruitute liberalitas uer sa
 ri dinoscit̄. Magnū est parētes filiis/ filios parē
 tibus/ uxorē cōiugi/ p̄p̄inquis/ p̄p̄inquis/ ciues
 patrię restituere: nec minor est uirgines maris
 tandas suscipere corūque pudicitia p̄seruare que
 d 3

2. Cantic. ii. c.
 3. Job. xii. c. de elec
 c. significasti.
 4. ut p̄ Bal. in. l. ill. d.
 iii. i. col. C. d. sacro.
 ec. nō. Ab. de relig.
 do. c. cōstitutus i. uij
 cel. Arch. xii. q. ii.
 nō liceat pape. uō.
 plene. Ind. Ro. in.
 aut sim. l. C. ad. l.
 falc.
 b. lxxvi. d. c. pulchra
 c. officiorū. ii. ff.
 d. Benef. xlii. c.
 e. xii. q. ii. c. aplicos
 cū duobus scq. et. c.
 aurum.

f. *1. Timoth. i. v. c.*
 g. *Psal. x.*
 b. *Matth. v. c. xxxiii. q. iiii. c. bec autem cē mediu. i. Psal. cxi.*
 k. *Psal. xxxvi.*
 l. *Luc. xi. c.*
 m. *Matth. xix. c. u. Eccl. ii. c.*

a fratribus plerumq; ac parentibus ob egestatem prostituūt. Nicolaus ille sanctissim⁹ licet innumeris claris miraculis nulla tñ magis reclaruit q̄ qđ patrē meditantē iam iā filias ob inopiā prostituere a tā nephario scelere auertit auro p fenestrellā clam noctu iniecto quo pē adiut⁹ filiā nupsit. Piū est etiā uiduis elargiri dicente aplo. Si qs fidelis habet uiduas subministrat illis: hec est uera liberalitas q̄ deo est acceptissima certā hoībus retributiōis spem in futuro repromittēs: dicēte Dauid. Beatus q̄ intelligit sup egenū & pauperē in die mala liberabit eū dñs. Quid p diē malā intelligendū nisi horrendū illū toti q; humāo generi formidādū iudicii diē extremū? Xp̄us etiā in Euāgelio. Beati misericordes qm̄ ipsi misericordiā consequent. Iocundus homo Psal. ait. q̄ miseret & cōmodat disponet sermones suos in iudicio q̄ in aeternū non cōmouebitur: & alibi de eisdē. loquens: non confundentur in tempore malo. Christus etiā in Euāgelio. Date elemosinam & omnia munda sunt uobis. Ipse etiā dantibus Centuplū. ac uitā insuper eternā p̄lliceret. Sanctus etiam Propheta. Sicut aqua inquit ignem ita elemosina extinguit peccatum. Eos etiam prae ceteris ecclesia ueneratur qui aliqđ insigne liberalitatis opus exercuere ut diuum Laurentium / ac Martinum / quorum unus

Thesauros ecclesie pauperibus erogauit / alter Christum in mendici nudi persona uestiuit: ut ipse postmodum nocturnis in somniis illi apparuit ueste illa indutus qua mendici nuditatem coperuit. Hi sunt demū qui speciali quadam honoris prerogatiua Saluatori assistent huiusmanū genus iudicatur⁹. Dicente eodem illis in persona discipuloꝝ: uos qui securi estis me sedebitis sup sedes iudicantes. xii. tribus Israel qđ ad eos qui sua pauperibus erogarunt dictū fuisse. Doctores sancti affirmant.

o. *Matth. xix. c.*
 p. *vi. p. beatū Tbo. iiii. senten. d. xviii. q. i. principali artic. ii. q. ii.*

De Secunda specie liberalitatis.

Ltera uero liberalitatis species cum & ipsa circa pecunias uerset nil aliud iusta priscos philosophos esse uideretur quā spontanea quaedam propter bonum facta donatio temporum personarumq; congrua moderatione seruata / Si enim ui aut metu quid donetur liberalitas dici non potest cum ab inuito processerit. Diffinitio quippe illius repugnat omnimodam animi libertatem. q̄ requirens cui nil repugnantius q̄ uiolentia aut timor. Si quis praeterea beneficiis uel obsequiis prouocatus elargiatur remuneratio. potius est q̄ liberalitas nuncupāda. Naturalis. n. quaedam orit obligatio qua benefaciēti ad beneficiendū astringimur. Hanc iureconsulti græco uocabulo. antidora appellarūt. Tēporē q̄q;

q. ff. de don. l. i. i. p̄ir. cipio et. l. donari.
 r. ff. de donat. l. equi. lius.
 o. ff. de petit. hered. l. sed si lege. §. cōsuluit

o. lxxxvi. d. c. donare.
vbi g'o. nō. is.
l. xi. q. i. c. i. nō. glo. in
dico. c. donare. lxxx
vi. d. ff. de infam.
l. i.

v. Psal. xxxv

habenda est cōsideratio. Si. n. intempestiue qd
donec liberalitas recte dici nō potest. Ante oīa
insup inspiciendū est persona cui dat / honesta
ne sit / an turpis. Si. n. meretrici quis dederit:
Quis eum libealem appellabit: cum ob tur
pitudinem ac flagitiū largitio facta censeatur
Idem si histrioni. Mimo parassito & assenta
tori quid tribuatur cum omnes hi uel infames
• • • uel detestabiles sint: quamuis hodiernis
temporibus Regibus ac Principibus philoso
phis Theologis ue aut Iureconsultis sint gra
tiores. Quod nulla ab alia re procedit nisi quia
cum uiri pessimi existant omnibusq; facinoris
bus inquinatissimi eos amant qui sibi morum
similitudine copulantur. Neq; enim uiros bo
nos ac graues ferre possunt quos sciunt uitiis
suis fore contrarios adeoq; in his etiam indu
rati persistunt qd nolunt sapientum monitis
sanctis ac iustis ab his ullatenus admoueri:
nolunt ut ais Psal. v. intelligere ut bene agant:
ideoq; illis maxime aduersantur magnoq; eos
odio persequuntur. Boni enim ut inquit Sa
lustius Regibus suspectiores sunt q̄ mali / sem
perq; his aliena uirtus formidolosa est / Quo
fit ut diuina exigente iusticia in maximas sepe
calamitates incurrant / dum spretis bonorum
consiliis pessimorum persuasionis ducti subdi
tos suos continue expilant / diripiuntq; Quod

exitiale eis semp ad postremū fuisse manifeste
apparet / nō enim lōge reperenda sunt priscorū
exempla cū hac uera fuisse certissimo experi
mento modo comperimus. Honestis igitur ac
probis dare oportet: presertim cōscientia & doc
trina p̄ eminentibus hi sunt ueluti soles inter
ceteras stellas elucetiores: hi sunt qui magni
uocantur in regno celorum a Salvatore nostro
his dignitates largiende sunt beatissime pater
his beneficia tribuenda. Non patiaris eos diu
tius sordescere / erue illos e latebris in quibus
uelut sepulti hactenus iacuerunt / dure pauper
tatis onus ab his repelle. Credi de futuros
Marones credi Cicerōes / Salustios / Lnuiosq;
complures / si Cotte / si Mecennates / si Augusti /
si Adriani nunc forent / qui li teratorū ingenia
subleuarent / erat tunc labor nō in utilis. At nūc
quod pro labore p̄miū? Si nouus liber alicui
Principi offertur laudatur tm̄ scriptor. Verū
alget nihilominus opa q; & impēsa perit. Fuere
patrū nostrorū memoria nōnulli Principes ut
Alfonus Rex Aragonum: Franciscus Sforcia
Dux insubrum: Federicus Urbini dux doctorū
amatores. Eugenius etiam. iiii. Nicolaus. v.
Sixtus. iiii. Patruus tuus. ac Pius. ii. p̄cede
cessores tui eorundem etiam fautores extiterūt
pmagni / hi illos non modo Romae cōmorantes
Verum longinquiores qui fama celebres erant.

Alfonus Rex.
Franciscus Sfortia.
Federicus dux urbinis
Nicolaus. v.
Pius. ii.
Sixtus. iiii.

magnis præmiis afficiebant / ac iuxta cuiusq;
uirtutes & merita his dignitates ac beneficia
concedebant. nullus uir bonus ab illis indona-
tus recedebat / ueri hi pastores ac sancti fuerunt
ad bonorum utilitatem continue uigilantes :
hos tibi imitandos propone illorum uestigia
ut sequaris oportet. Nisi enim tu doctis faueas
cum sint ab omnibus Principibus nescio quo
nam malo fato destituti disciplinae liberales
breui tempore interibunt. Quis n. ut ait Saty-
rus uirtutē amplectitur ipsam præmia si tollas
Durum est ieiunū uentrem philosophari con-
tinuumq; est uirtutibus cum paupertate certamen.
Iple etiā Prophetā testatur mercedis spe-
se deo seruire dicens .v. Inclinaui cor meum ad
faciendū iustificationes tuas in æternū propter
retributionē. Petrus etiā Saluatori ait .x. Nos
qui reliquimus omnia & secuti sumus te quid
ergo erit nobis frustra laborat' ibi præmiū nō
expectat'. Tua interest q' totius rei. pu. xpiane
onus subisti curare liberales artes ne pereant:
poteris tunc studiose orum alūnus paren'q; non
immerito appellari: alias impiissimū te omnes
rectissime appellaret. Quæ n. impietas maior
esse potest q' uiris pbis indigētibus nō largiri
Ne imiteris oro p' scissime prædecessores tuos
nōnullos q' mōstra hominū pleraq; ac portēta
ad dignitates amplissimas promouerūt / nulli

v. Psal. cxviii.

v. matb. xix. c.

mortalium sine licitatione dignitates & ecclesi-
astica beneficia concedentes / ea gratis tribuere
te decet. Tuum est postq' Christi Cathedram
ascendisti uelut ex alta specula despiciere q' sint
in grege tuo probiores ac doctiores illosq; ani-
marum curæ præficere. In primisq; indigenas
.x. etiam minus doctos / dummodo alii indigni
nō sint preferre etiam doctioribus. Tu omnium
nunc uniuersalis es parens tibi omnium cura im-
minet. omnibus ut ait Ap'plus nunc factus es de-
bitor. Ad aliorū non ad tuam utilitatem scias te
in isto gradu collocatum neq; tibi ut ministe-
tur: sed iuxta Saluatoris sniam .x. ad ministe-
rium aliorū electū. Nulla præterea debet esse
apud Christi uirarium personarum acceptio
soliū populi sibi commissi utilitati tenetur ac
commodis deseruire / uirtutum tantum & mox
cuiuslibet penes eū debet esse discretio. Memi-
neris quæso dispensationem ecclesiasticarum
rerum nō dominiū .3. tibi esse commissum fide
lem ergo iuxta Apostoli dictum oportet te
esse dispensatorem / si uis ut a domino tibi
postmodum dicatur gestorū rationem re-
petituro: Euge serue bone & fidelis intra in-
gaudium dñi tui. Summi pontificis potissimū
est officiū dignis ac probis largiri neq; carnis
aut sanguinis tm sed meritoꝝ rationem habere:
ut quo quisq; plus meruerit ei plus etiam

.x. lxi. d. c. emeritis et
c. nullus. lxxi. d. et.
lxxii. d. p. totū nō de
cler. perc. c. si nō p-
host. d. post pl. s. qd
postulandus.

.x. Luce. c. xxii. c.

.x. xii. q. i. c. fi. v. s. qd
i. c. illud.

tribuat. In concessione etiā grāz largū esse oportet cū hoc nemini prejudiciū faciat. Curialibus uero permagnū afferat emolumentū ex quoq; locupletatiōe tu q̄q; utilitatē eōsequeris nō parua. Id cūcti boni pontifices obseruarūt: fuerūt. n. graciosus in oēs/curialiū pmaxime utilitatem fouentes. Hęc est uera liberalitatis norma summis Pōtificibus pmaxime cōueniēs. Considera considera quelo bñssime p̄ quot & quāta nōnulli p̄decessores/inquis p̄cipue Nicolaus. v. & Pius. ii. ac Sirtus. iiii. patruus tuus liberalitatis opera edidere/ q̄bus ingentē sibi apud posteros gloriā ac pennem pararunt. Ex diuerso etiā ispice nōnullorū successorū suorū auaritiā ac rapacitatē insatiabilē qualē infamiae notā inde lebilē sane ac sempiternā illis incussērit. Videbis certe liberalis auarū qd p̄stet/ fieri nō possēt q̄uis auarus esses/ qn tu ipse hęc recolēs inuitus etiā liberalis nōtices si q̄ modo in te foret ḡ hęc cupido nō inanis si quā apd posteros famā exoptares si uera & solida esset in te ratio neq; ficta aut uana ūbra uirtutū. Hęc inq; uirtus est q̄ deo nos simillimos facit. Vt. n. ille nulla re indigens sola liberalitate munificentiaq; adductus hanc mundi machinam primo mox hominem creauit eius potestati cūucta subdēs quæ sub cœlo sunt/ innumerabilibus p̄terea donis ornauit/ quę culpa sua amisit/ neq; cessat

quotidie humano generi multa prestare nullis ipsius meritis p̄uocatus: ita & liberalis oibus benefacere iuxta suas facultates conatur debito tñ & legitimo modo seruato. Nihil est in super q̄d hoies plus sibi cōciliet q̄ liberalitas. Quippe quę nō modo probis uiris atq; honestis beniuolentiā cōparauit/ sed sceleratis etiā atq; impiis illius umbram p̄ se ferentibus aurā per sepe popularem captauit: est uidere Galliculæ Nestronis Veri Antonini Heliogaboli/ aliorumq; compluriū Romanorū imperatorū qui mōstra hominū fuere uel p̄digia quia liberalitatē uel potius p̄digalitātē coluerūt a populis diutius tollerari fuerunt q̄ illorū saeuicia facinorāq; exposerent. Contra multos legimus uiros bonos iustosq; Principes ut Vespasianū/ Alexandrū Severum/ Probū/ nōnullosq; alios nō auaros sed parcos populo fuisse uel odiosos uel minus gratos. Liberalitas tum bonis per iocunda est: tum malis etiā nō ingrata/ ab oibus laudatur. At parsimonia ut inquit Cicero pro Deiotaro Rege licet in priuatis reprehendenda nō sit/ in summis tamen uiris laudāda nō est quos decet liberales esse atq; magnificos: propriūq; ipsorum est omnibus benefacere.

¶ De Magnificentiā pars. iiii.
Vnc de Magnificentiā aliqd perstrin-
gamus. Hęc quidem cū liberalitate

Ballista.
Aero.
Aerus
Heliogabolu.

Aespasians.
Alexāder. Seuerus
Probus.

Cicero.

lib. iij. et bicoz in principio.

germanitatem quandam habere uiderunt. Est enim & ipsa scdm Philosophū. circa pecunias medietas. Verum liberalitas circa minora uersatur: potestq; omnibus esse cōmunis. Quilibet enī ualer pro facultatib; suis liberalis existere. Magnificentia autem magnis tantum uiris conuenire uidetur: fieri quippe non potest ut mediocri sortis homines quibus amplae facultates non sunt magna queant perficere. Qui si maiora suis uiribus audeant temerarij uel potius fatui censebuntur. Maior itaq; esse uidetur ac dignior magnificentia q̄ liberalitas eoq; est dignior quo circa excellentiora uersatur: quae uel ob bonum publicum sunt. Inter opera quoq; magnificentiae nō parua est magnorum aedificiorum fabricatio: hoc maxime gloriam parit: hoc firmum est posteris magnificentiae testimonium: hoc quasi quoddam speculum in quo summorum uirorum facta perlucent. Etenim quot Reges quot Principes apud posteros celebrari suere ob magnifica illorum aedificia: qui certe als in obliuionem trāsiissent. Quae enim Busiridis Simandii Myridis Chenmidis Ogdoi Aegyptior; Regum nunc foret memoria nisi magnifica illor; opera extitissent. Quae & si postmodū tēporis longinquitate desecere illor; tamē celebris fama exstat propterea quae de illis scriptores egregii tradidere.

Busiris.
Simandius.
Myris.
Chemis.
Ogdoris. Reges
egyptij.

Busiris nāq; Thebas cōdidit ambitus stadior; centū quadraginta amplisq; aedibus ac templis innumeris exornauit adeo ut Diodor; Siculus nullā urbem sub sole ornatiorē fuisse affirmer. Alter uero sepulchrum stadiorum .x. mirabili intus extraq; artificio fabricauit. Tertius lacum stupendū ad incrementa Nili superflua excipienda effodit. Triūmillium Sexcentor; stadiorum in circuitu patentem profuditatis quibusdā in locis u. n. opus sane incnarrabile uixq; credibile. Chemis uero Pyramidem illā ingentē cōstruxit toti orbi notissimā quā .xx. anno tandē ablohit. ccc. x. hominū ibidē incessanter elaborantibus. Ogdois Memphim aedificauit stadiorum ambitus .cl. urbem sane pulcher rimam & nunc tum sui magnitudine tum frequentia incolarum totius orbis primariam Chain nisi se fratricidio prius ac post tyrānide maculasset laudatione nō parua dignus fuisset ueluti primus urbiū aedificādar; iuentor nulla Nembroti foret memoria nisi turrim illam altissimam moliri cepisset unde orta fertur multiplex linguarum confusio. Verum ut omittā Cephum Cabreum/ aliosq; Aegyptios Reges complures res uarias admirabiles fabricatos. Quid dicā de Sifosi ac Miride altero q̄ unū ultra egregias res bello gestas Quippe q̄ maiorem orbis partem subegit/ magnāq; in cunctos

Cephus
Cabreus egyptii res
ges.
Sifosis.
Miris egyptii reges.

Etius longar nauis
pauent⁹ a Discoli
Rege.

Dedalus.

Arthemisia regina

Dido.

Pallas Athenar
conditrix

Ninne.
Semyramis.

iusticia fabricæ illius complures insigniorem
reddidere qui & primus longar nauis usum
inuenit. Alterum uero Labyrinthus ille inter
septem mundi mirabilia annotatus famosum
posteritati effecit / cuius ad exemplū Dedalus
aliū in creta fabricandū instituit. Artemisiaq;
halicarnassi reginā quid aliud nobilitauit nisi
sumptuosum illud Mausoleum defuncto uiro
constructū. Phenissam uero Didonē magnifice
illius Carthaginis Africæ quondā dñatricis
Romaniq; imperii emulæ fundatio clarā po
steritati reddidit. Palladem si Græcis fabulis
quicq; credimus Athenar constructio celebra
uit. Neq; ego Ninū Assirior; regem uxoremq;
eius Semyramin propterea laudandos puta
uerim qd̄ unus illo tum primus finitimis bella
mouerit: uniuersam fere Asiam suā ī potestate
redegerit. Altera uero habitū uiri ementita
cōtinue in armis fuit / Indiamq; innumerabili
cum exercitu inuadere nequaq; expauerit: sed
quia alter Nimā urbem omnium maximā quæ
unq; fuit Eufrate mediā interfluente. Altera
uero mirabili opere Babiloniā cōdidit toto in
orbe celeberrimā tāta celeritate ut dictu pene
incredibile uideat. Hortos quoq; duos diuer
sis in locis amenissimos: cōpluraq; alia effecit.
Inquis & regias duas amplas urbium instar
necnon lacū quadratū muro undiq; circūdatū

stipendæ magnitudinis. Obeliscum quoq; cl.
pedum altitudinis / latitudinis. xxiiii. Septem
mundi mirabilibus antūmeratum sumptu in
excimabili fabricauit. Quippe quem in mons
tibus Armeniæ excisum Babiloniā summa arte
summoq; labore deuehendū curauit. Neq; etiā
Romulū spolia opima ab eo loti primū dicata. Romulus.
bellaq; per multa cū finitimis gesta uel illius
ferocitas eque insignem fecere: ac Romanæ Vr
bis fundatio quæ illum pennem ac īmortalem
posteris reddidit: idem & de Alexandro Mace Alexander.
donū Rege dicendū uidet. Quem neq; ob inu
meras gētes / barbarasq; nationes subactas neq;
propter humanā stragem cōtra ius fasq; ab eo
aditam a probis uiris laudandū existimo: Sed
quia Vrbes cōplures sui nominis uariis in locis
statuit amplas atq; magnificas. In quibus &
Alexandriā in Egypto Urbē sane opulētissimā
Quem Diodorus Siculus uel primā in orbe uel
primæ pximā fuisse affirmat. Idem de Antio / Antiochus.
co / Lyimaco / Demetrio / Ptholomeo / Seleuco Lysimachus.
censeo iudicandum ut illos magis Anthiochiæ: Seleucus.
Demetriadis / ptholomaidis / lysimachiæ / Seleu Demetrius.
ciæ / celeberrimar; Urbium olim fundatio q̄ eru Ptholomeus.
enta iuicem bella nobilitauerint. Par cauta est
Tygrannis Armenior; regis Tygranocertam Tygrames.
splendidissimam orientis Urbem ædificantis.

L. Lucullus.
S. A. Pompeius

L. quoque Lucullus. GN. que Pompeium egregios
Duces non tam celebrados putauerim quod utriusque
potentissimos Reges Mitridatem ac Tygran-
nem debellarunt: ferasque nationes multas ac
barbaras Romanum Imperio subdidere. Indeque
opes ingentes ac spolia reportarunt innumera
quod quod eorum unus Theatrum magnificentissimum:
portum quoque amplissimum & ornatissimum ad totius
ciuitatis solatium structam: necnon & pulcherrimam
Basilicam edificauit. Alter uero preter domum atque
hortos intra menia amenissimos uillam puteolis
molitus est tam magnificam tamen mirabili arti-
ficio compositam ut nulla tamen fuerit uel speciosior uel
mirabilior eius ruine adhuc cernunt stupendam
incredibileque maiestatem opis preferentes. Hac
nepe siue ad aliquem mortaliu usum siue ad pom-
pam facta esse dicant nullius concernunt iniuriam
nullique sunt noxia. Quinimmo fieri non potest
ut & si utilitatem afferant nullam uel modicam:
oblectamentum aspicientibus tamen non pre-
beant. ^{b.} Bella uero alias que pro repellenda uel
uindictanda iniuria illata iniusta sunt & abo-
minanda sola auaritia & dominandi libidine
perpetrata. Qualia fuere a Nino Semiramide
aliisque prænominatis cōfecta. Quo enim pacto
laudari quis potest bellans regni tantum cupi-
dine stimulatus? Ad hominum perniciem potius

b. xxlii. q. i. c. mlii.
tate z. c. paratus.

hic natus uidetur ab omni humanitate penitus
alienus. Contra hos qui iniustis bellis delectantur
clamat Psalms. Dissipa inquit gentes quae bel-
la uolunt / conuerso uero pacifici filii dei a.
Saluatore appellant. Neronem. C. Galliculam.
Claudium / Dioclitianum / Commodum / Septimium
Seuerum principes licet crudeles ac nepharios
ingentia per illos fabricata opera celebres por-
teris reddidere. Quorum unus ultra Pompei
ani Theatri deurationem uno die incredi-
bili celeritate confectam: praeterque complura
alia opera ab eo mirifice fabricata domum
illam auream nuncupatam tum mirabilis
magnitudinis tum incredibilis pulchritudinis
fabricauit: cui nullam fuisse unquam in toto orbe
magnificētia comparandam impauide ausim
affirmare si Suetobio: si Plinio aliisque Scripto-
ribus qui tum illam uiderunt fidem aliquam
adhibendam putamus. Alter iactis immensis
in profundum Pelagus molibus ponte Baias
puteolis miro artificio iunxit. Tertius lacum
fuscinum perforato monte emisit / Portumque Urbis
pulcherrimum struxit. Dioclitianus & Commo-
dus Thermas Urbium instar edificarunt quae
cuius pulchritudinis fuerint illarum ruinae
clare ostendunt: quas adhuc uisentes uix fieri po-
tuisse credimus / Septimii uero opus Septizonii

c. Psal. xvii.
d. Marb. v. c. xxlii.
q. i. c. noli.
Aero.
Basilicula.
Claudius.
Dioclitianus.
Commodus.
Septimius.

Suetonius.
Plinius.

Vespasianus.

M. Agrippa.

Nerua.

Traianus.
Antoninus.

Augustus.
Titus.
Hadrianus.
Alexander Severus.
Gordianus.

Tarquinus superbus.

nunc pene dirutum quale fuerit potest quis facilliter coniectare. Nempe illum magis quam bella civilia apud posteros nobilitavit. Marcus praeterea triumphalis eius uictorias referens magnum sibi gloriae attulit additamentum. Taceo Vespasianum quem licet eius gesta praecelara eximiaque uirtutes celebrem reddiderint ingens tamen suatum laudum cumulus accessit. Amphitheatrum illius semirutum nunc templique pacis admirabilis stupendaque constructio quod omnia orbis opera magnificentia superasse Martialis affirmat. Silco M. Agrippam Pantheon illud quod nunc solum ceteris restat integrius incredibili pene opere fabricatum. Praetereo Neruam forum cuius pars etiam nunc cernitur mira arte molitum. Mitto Traianum & Antoninum quod duas illas columnas marmoreas erexerunt quae una adhuc est integra: altera pro parte lesa inenarrabilis atque incredibilis sculpturae eorum facta plenius exprimites. Nil dicam de Augusto/Tito/Hadriano/Alexandro Seuero/Gordiano/aliisque compluribus: qui licet boni Principes fuerint: ac laudabiles: laudabiliores tamen illos fecere pulchrae illorum structurae atque magnificentiae quoque reliquiae uidentibus nunc etiam stuporem injiciunt. Neque hoc loco pretereundum uidetur quod Tarquinus superbus. Tarquinus superbus ultimus Romanorum Rex

licet crudelis & improbus magnam sibi apud posteros famam parauit. ex Cloaca illius fabricata: one etiam nunc durantis maxime appellatur ad aliam Cloacam totiusque urbis purgamenta suscipienda fabricatae. Quam Lilius asserit nullum in Urbe aedificium tum priuatum tum publicum usque tunc magnificentia superasse. Quod si tantum nobis admirationi sunt illi qui magna ista ad mundi laudem aucupanda potius quam ad utilitatem publicam plerumque moliti uidentur. Quanto magis admirandi sunt atque laudandi ad publicum emolumentum deique honorem edificantes aut cepta per alios opera consumantes uel restaurantes labantia. Illa enim est uera magnificentia illa optima quae diuinum respicit cultum. Hac Salomon ille usus est dum Hierosolima templum summo deo inaudito incredibilique opere struendum curauit: miraque artificio perfecit. Quo nullum fuisse legitur per uniuersum orbem si diuinis scripturis credimus ante uel postea sumptuosius ac magnificentius: hanc Constantinus ille magnus ostendit dum Apostolorum Petri & Pauli diuinae Iohannis Lateranensem Basilicas: aliaque in Urbe complura extruxit praecelara atque aegregia. Iustinianus etiam Constantinopoli diuinae Sophiae templum mirabili artificio fabricauit quo nullum aiunt esse mirabilius ab

Salomon.

Constantinus.

Iustinianus.

Eugenius. iiii.
Paulus. ii.
Sixtus. iiii.

Pius. ii.

Cosmus medices

hostibus nunc fidei prophanatū Christianorū
nequitia. hac plures Reges ac Principes Chri-
stiani uisi sunt uaria diuersis in locis templa
Deo ac sanctis fienda procurantes. Plures etiā
summi Pontifices uariis Urbem aedificijs ex-
ornarunt: ut illorum etiā inscriptiones osten-
dunt. Inter quos & nostris temporibus ne uidear
illa despiciere fuisse Eugenius. iiii. Nicol-
laus. v. Paulus. iiii. ac Sixtus. iiii. qui uariis
aedificijs Romam excoluerunt: quorum Sixtus
primus uitas Urbis dirigere cepit illaq; am-
pliare: ac lateribus sternere. Et magnam sibi
in posterum gloriam comparauerunt. Pius etiā
ii. opus illud Benedictionis inter cetera lau-
dabile magnificumq; aggressus morte preuen-
tus imperfectum reliquit. Plura etiā tua Beati-
tudo adhuc in minoribus constituta magna
aedificia fabricauit: quorum aliqua interrupta
nunc pendunt: hæc tu ut consumes conuenit
in summa dignitate positus præsertim domū
illam amplam Urbis instar ad sanctos Aplos
inchoatam / turpe foret tam nobile opus imper-
fectum relinquere. Cosmus etiā medices rei p-
Florentiā quondam primarius magnificentis
monumenta reliquit per multa. Is uero pala-
tium in Urbe speciosissimum præterq; uillas
pulcherrimas Regifico luxu ab se constructas

Templa per multa tum in Urbe tum extra sump-
tuosa pulcherrimaq; fundauit quæ illum apud
posterorū immortalē fecere præter alias uir-
tutes quæ in eo uiguerunt per multa. Hoc ue-
rum & solidum magnificentia est opus quod
magnopere ab Aristotile celebratur. Hoc præ-
cipue est Christianis conueniens: Quibus ante
omnia dei cultus ueneratioq; diuina lege in-
iungitur. Hæc tum apud mortales gloriā pa-
rit ingenitum apud deum futuræ uitæ retri-
butionem certissimā pollicetur. Hæc summos
uiros per maxime decet. quāto enim in maiori
quis gradu est collocatus tanto debet amplio-
ra audere. Turpe est enim ei qui dignitate
præcellit nisi etiam conetur alios uirtutibus
superare. Horum potissimū munus est ut diu-
nus cultus ac honos recipiat incrementum si
committas sibi res. p. beari desiderant. dicente
Christo. Primū quaerite regnū dei & iusticiā
cuius & hæc omnia addicientur uobis.

De Magnanimitate

Pars ultima.

Magna uero Magnanimitas & si circa
plurima lōge ab Aristotile i Ethicis
tractata non modicū tñ circa iusta
bella uersat. Est aut iustum bellū uel quod
pro repellenda iniuria uel rebus repetendis

1. q. 1. c. viliissimus.
viii. q. 1. c. placuit.
d. voto. c. ex ml' ra
11. Rñso. i. pñici.
1. Matb. vi. c. 1.
1. xxlii. q. 1. n. mille
tare 2. c. paratis 2
seq. 2 p totā illam
causam. 2. xxlii. q.
ii. c. dñs nñ.

8. xxiii. q. viii. c. 197
c. vi. pridē z. s. ecce
nō. p. glo. i. summa

b. xxiii. q. v. c. pzin
cipēs z. seq.

l. xxiii. q. iiii. c. maxi
mianus et. c. seq.

k. xxiii. q. v. c. pzin
cipēs. c. Regū z. c.
administratores.

l. xcvi. d. c. duo.

Gregorius. vii.
Henricus. iiii. Ro.
Imperator.

Robertus Guiscardus
dux Apulie.

Alexander. ii.
Pantichus.

inferit. Debet ergo Pontifex. q. in primis si uult bene iura sua defendere propugnatores penes se habere (non possunt. n. Regna atq. Imperia sine armis defendi). b. & contra uiolatores ecclesiasticæ libertatis: uel res ecclesiæ inuadentes si oportuerit arma suscipere. d. hereticos etiam eorumq. fautores expugnare. Quosq. sibi commissas a luporū rapina defendere. Aliorū quoq. Principū. k. uires quando sue non sufficerent implorare Stephani. ii. & Hadriani. i. Pontificū exemplo: quorū unus Pipinū/alter Carolū Francorū Reges contra Longobardos acciuit. Contra etiā delinquentes/ & Applicæ sedis maiestatem contemnentēs seueritate uti oportet/ nec ullum pertimescere/ quis etiam preponentem Ambrosii & Innocentii primi Pōt. instar/ quorū unus Theodosiū/alter Arcadiū excomunicare nō timuit. Gregorius etiā. vii. Henricū. iiii. Romanorū Imperatorem iura ecclesiæ inuadentem anathematizātū prius imperioq. priuatum ad petendā ueniam cōpulit. Contra quem etiam pactiones minime obseruantē rursusq. Pontificem oppugnantem Robertū Guiscardi Apuliæ ducem acciuit armis iniuriam uindictaturum. Qui & Pontificem ab impiorū manu eripuit & insontes ac rebelles grauitē animaduertit. Alexander etiam. ii. Henrico uiriliter

restitit. Idem Alexander. iiii. effecit contra Federicū Barborassam Romanam ecclesiam in festantem/ quem tandem supplicem ad ueniam petitionē coegit. Innocentius. iiii. Othonē. iiii. anathemate notatum imperio priuauit/ quia oppida pleraq. ecclesiasticæ ditionis inuaderat. Honorius. iiii. Federicū. ii. Romanorū imperatorem Pontificia iura uexantē excomunicauit regnoq. priuauit/ cuius uestigia Gregorius. ix. secutus est & Innocentius. iiii. pariformiter cōtra eundem Federicū censuras ecclesiasticas renouātes. Quorū Innocentius Cisalpine pplos contra Federicum armauit/ qui iunctis copiis magna clade hominis superbiā contuderunt. Urbanus. iiii. Carolū Andegauensem contra Manfredū Sicilia Regē euocauit sedem tunc applicā perturbantē. Qui postmodū Clemēte. iiii. opitulante Manfredum regno pariter ac uita spoliauit. Martinus. iiii. Petrū Aragoniæ regē anathematizauit Sicilia occupatē. Urbanus. vi. Carolū Vngariæ Siciliaq. Regē Nuceriæ regno Siculo priuatū declarauit. Innocentius. vii. Ladislaum Neapolitanū regem prælio uictū Roma fugauit: quem in sua adhuc perfidia pdurantem. Alexander. v. regno etiā spoliauit. Martinus. v. Braccium Montonium Romana oppida inuadentē. Martem alterū appellatū

Alexander. iiii.
Federic⁹ barbarossa
Innocentius. iiii.
Otho. iiii. impator.
Honorius. iiii.
Federic⁹. ii. impator.
Gregorius. ix.
Innocentius. iiii.
Urbanus. iiii.
Carolus Andeg.
Manfredus rex St.
Clemens. iiii.
Martinus. iiii.
Petrus rex Arago.
Urbanus. vi.
Carolus. Ang. rex.
Innocentius. vii.
Alexander. v.
Ladisla⁹ rex Itaco.
Martinus. v.
Braccius. monto.

Johannes .xxii.
Ludovicus banar⁹
Imperator Ro.

Pius .ii. pragmatica
in francia substituit.

Ludovicus Rex
francie.

Borsus dux ferrarie

Sixtus .iiii.

m .xxiii .q .iiii .e .lgit

gravi bello persecutus est in quo & uitam perdidit una cum rebus iniuste occupatis uiolentissime detentis . Iohannes .xxii . Ludovicum Bauarię ducem Romanorumq; imperatorem anathematizauit quod is Galeatium & Marchum Vicecomites contra ecclesiam foueret . Pius quoq; .ii . Sigismundo Austrię duci sacris interdixit qđ is Cardinalē in uincula cōicisset Ludovicum Francorum Regem ad tollendam Regno suo pragmaticam graui conminatione impulit . Sigismundū malefctam inobedientem sedi Apostolicę omni fere dominio spoliasset Borsum Ferrarię Ducem qđ is Malefctę fauere uisus fuerat acerrime increpatum ad petendum ueniam perpulit Andegauenses totum fere Regnum iam occupantes armis inde exturbauit totamq; ecclie iurisdictionem in pristinam dignitatem restituit tamq; etiam magnopere ampliavit . Sixtus .iiii . Venetos Ferrariam bello prementes graui anathemate notauit eorum bona cuiuslibet diripienda permittens . Debet igitur Pontifex magnanimitate iusta bella suscipere Sedisq; Apostolicę maiestatem tueri . Porro quid excellentius? Quid ue laudabilius? qđ pro Christi nomine cōtra hostes fidei magno aīo ingētiq; apparatu arma capere? Hoc propriū summi Pōtificis .^m

munus est ad quem spectat religionē nomenq; Christianū pro uiribus ampliare . Quid pietius? Quid gloriosiusq; Christicolas i miseris ma barbaroz seruitute seruientes libes tati restitueret? Quid sanctius quid ue equius qđ Saluatoris nostri patriam ex infidelium manibus eripere? Sepulchrūq; illius scilicet a canibus diuino occupatū nris logo postliminio reddere Nihil hercule turpius / nihil fedius / nihil crudelius qđ perpeti hęc ab seuis canibus possideri . Plures iūmi Pōtifices pro recuperatiōe Terrę sanctę plurimū laborarūt . Quoz primus fuit Urbanus .ii . qui oēs fere occidentales Principes tum prophanos / tum ecclesiasticos ad Hierosolimę recuperationem armauit . Quā tandem Gottifredi & Boemundi uirtute præcipua in Christianoz potestatem redactam una cum multis insignibus Asię urbibus septem Reges p annos duodenonaginta magnanimitate tenuerunt . Eugenius .iii . Ludovicū Francoz regem contra infideles & ipse animauit . Clemens .iii . post occupatā a Saladino Hierosolimā . Antiochiamq; nouā & ipse expeditionem parauit . Qua Federicus Barbarossa / Philippus francię Ricardusq; Anglię reges / Dux qđ Burgūdię una cū pluribus Baronibus & Episcopis cōmunibus auspiciis arma sumplerunt : qui captam

Urbanus .ii . primus
expeditionē parauit
pro recuperatione
Hierosolime .
Gottifredus .
Boemundus .

Eugenius .iii .
Ludovic⁹ rex fran .
Clemens .iii .
Saladinus .

Federic⁹ barbarossa .
Philipp⁹ rex fran .
Ricardus rex angl .

Innocentius.iii.

Honorius.iii.

Gregorius.ix.

Ludouicus Rex
francie.

Innocentius.iiii.

Ludouicus capit
ab hostibus.

Pius.ii. vltimus
expeditionem cōtra
infideles parauit.

Prolo maide Hierosolimā cū iam iā recuperari
essent a Saladino Urbis tutela tum desperata
orta simultate re omīssa in patriam redierunt.
Aliam Innocentius .iii. & ipse expeditionem
parauit cuius uestigia imitatus illi successor.
Honorius.iii. nouas copias in Asiā destinauit
Quem secutus Gregorius .ix. magnā armatorū
manū illuc transiit / qui exitū infelicē sortiti
fuere ob Ducū ignauā. Ludouicus rex Franco
rum Innocentii .iiii. persasione contra infideles
profectus licet in initio aliquotiens prospere
pugnauerit ad extremū in hostiles manus de
ueniēs pecunia redemptus re infecta in patriā
rediit. Nouissimus omniū Pius .ii. missis per
uniuersum orbē uariis nuntiis oēs Christianas
nationes ad Turcharū excidiū animauit / nilq;
aliud q̄ Hierosolimæ recuperationē intendens
cuncta ad bellum oportuna magnificentissime
preparauit. Verū cū paratis oibus Anthonā
petiisset in Græciā transfretaturus morte im
tura prereptus rem ceptam tā sanctā nequiuit
ad finem perducere deo ut reor sceleribus nr̄is
iam tum infenso. Te uero tot sanctissimorum
uirorū successorem decet si bene recte q̄ gestorū
emulator esse uis: si qua est in te uere laudis
gloriæq; cupido. Si quod sumpsisti nomen uis
esse penes te non inane / rem hanc tam iustam:

tam piam / tam sanctā audacter aggredi / Inq;
ea ad exitū usq; cōstantissime perdurare. Non
enim inchoatio sed pseuerantia. a dño cōmen
dat. In hac thesauros ecclie expendit. Nec illos
ad propinquos tuos nimū locupletādos uelis
p̄fundere carni tū studēs & sanguini nōullo
rū predecessorū tuorū exēplo q̄ dū propinquos
uel filios magnificare supraq; modū conantur
extollere pene rem ecclasticam pessum dedere
Verū diuino quodam iudicio quo altius elati
erant eo scedius corrūere / paruoq; momento il
lorū conatus ad nihilū rediere: ita ut qui erant
prius terribiles formidabileq; ludibrio facti
sint oibus. Nō possunt uiolēta diutius pdurare
Gaudiū .n. ypochr̄is: ut inq; lob ille diuinus
ad instar panti. Imitare Clementē .iiii. antecel
sorē tuū uirū sanctissimū q̄ Christi patrimonio
filias etiā legitimas ac nepotes noluit locuple
tare. Neq; uerte arma in xp̄ianorū perniciē: ut
pleriq; tui predecessores fecere nō ueriti pecu
nias quas Turcanicæ expeditionis prætēto a
miseris Curialibus ac subditis extorlere in ex
cidium xp̄icolarū infantiū etiā innocentiumq;
conuerrere. Paca in primis beatissime p̄ duos
potentissimos Reges inuicē nūc acerrime dissi
dentes / interpone tuę sanctitatis auctoritatem
p̄uade illis ut armis inter se positis quē Terra

n. Marb. r. e.

Clemens. iiii.

mariorum exercituum coegerunt communibus auspiciis
Turcas inuadant / non ferent hostes illoꝝ impe-
rum tu illis pecunias quas poteris subministra-
bis, tuis sanctis monitis hi Reges acquiescent si
uiderint beatitatem tuam iis equabile se prestare
neque in partem alterutra declinare ut ueri &
iusti est pastoris officium. Reliquos etiam Christi-
anorum Principes ac res. p. ad hoc inceptum tuis
lris ac Nuntiis adhortari ne cesses / Quos ego
reor omni ope affuturos : si uiderint te uere &
ex animo loqui paratissimi nunc exercitus atque
ad bellandum ferocissimi adsunt duorum poten-
tissimorum Regum / hi ab hostium finibus breui
maris spacio se iungunt. Classis magna utriusque
est ad transfretandum copias aptissima / nil aliud
differt hoc nisi Regum duorum dissidium / quos si
pacaueris omnia expeditissima erunt. Sunt &
aliquae in Italia copiae has poteris illis coniungere
quibus cum Turcas inuadant. Verum pacifi-
canda est in primis Italia si uis omnia tibi ad-
uotum succedere. Idem namque & Pius fecit priusquam
contra infideles expeditionem pararet. Id quoque
& tibi est faciendum aliter incassum omnia redierunt.
Tu uero Beatissime praesertim ex hoc apud posteros
famam penam & apud deum praemium perpetuum
consequeris. Quod si principantes omnes / summi quoque
praesertim Pontifices quorum amplior cura est ac

iurisdictioni quam praescripta seruari curauerint ueri
poterunt philosophi nuncupari florentissime quoque
sub his erunt res. pub. dicente Platone Tum
maxime publicas res florere cum aut philoso-
phantes regerent aut regentes philosopharent
Quippe illorum uita laudabilis subditis est
exemplar quoddam ac speculum ad bene beate quoque
uiuendum eos alliciens. Id nil clarius ostendit
quam M. Antonini Philosophi exemplum / qui cum
summus esse Philosophus eorum quoque consilio in
administrando uteretur. Romanum ita rexit
Imperium omnibus quoque tam carus fuit / tam ama-
bilis: ut post mortem nemo illum plangendum
censuerit: affirmantibus cunctis a diis datum
ad eodem rediisse. Te uero cum Christianorum
caput & ductor & sacrarum litterarum doctrina
percalles reor longe melius Antonino Christi-
anam rem. pub. gubernaturum: futuram quoque
auxiliante in primis Altissimo a qua bona cuncta
procedunt te praesidente floridam ac felicem.
Te quoque una cum commisso tibi grege ad Regna
caelestia post obitum migraturus / ibi quoque in aeterna
beatitudine permansurum. Amen.

M. Antonini Philosophi

Impressum Romae per Iohannem de Besicken
Anno domini. M. cccc. iiii. Die. xxix. Decembris.
Sedente Iulio. ii. Pont. Max. Anno eius primo.

Q. Antonii Philo-
sophi

beatitudinis per mandatum. Amen.
electus post optimum negotium ipse in gratia
I. q. q. una cum omnibus tibi gratia ad Regem
procedere te p. ad hunc locum ad hunc
auxilium in gratia. Alitimo q. bona condita
sua in rem. p. p. gubernatum: futuram p.
percellit: tot longi melius. Amantio: in hunc
his capite ductor de sacra hunc de hunc
ad co. deo recte. I. ut o. cum Christi hunc
cedit: hunc mandis curis a dno datum
biliter post mori in nemor illa p. hunc
Imperium omnibus: totius fut. hunc
admiranda uero ueretur. Romanum hunc
Iunius est Philo. hunc con. hunc
p. M. Antonii Philo. hunc p. hunc
uincendum cor allitico. Id. in claris ostendit
exemplar quod d. ac p. hunc ad hunc hunc
Quippe ill. cum hunc hunc hunc hunc
pharces regerent reges Philo. hunc
maxime publicas res hunc cum hunc Philo.
sub his erant res. p. p. dicitur. Tunc
p. hunc Philo. hunc hunc: hunc hunc
in hunc hunc p. hunc hunc hunc hunc

2. de Julio II. Pont. Max. Anno eius primo.
Anno in M. ccc. in Die. xxix. Decembris.
Imperium Rome per Josephum de Becken

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

CRÉDITOS USALTA